

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ – ΤΟ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κεκρίδου Ιωάννα, ΑΕΜ: 5097

Επιβλέπουσα: Επίκουρη καθηγήτρια Π. Στραβάκου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ, 2016

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**«Αξιολόγηση Σχολικής Μονάδας – Το παράδειγμα της
Αυτοαξιολόγησης»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κεκρίδου Ιωάννα, ΑΕΜ: 5097

Επιβλέπουσα: Επίκουρη καθηγήτρια Π. Στραβάκου

Εξεταστική επιτροπή: Μ. Κουγιουρούκη, Επίκουρη καθηγήτρια

Α. Φουτσιτζή, Μέλος Εργαστηριακού Διδακτικού
Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.)

Η εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Προγράμματος Σπουδών
για την λήψη του πτυχίου του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης
του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ, 2016

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ιωάννα Κεκρίδου, 2016

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης δεν δηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα / των συγγραφέων.

Υπεύθυνη Δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που προσφέρθηκε στην εκπόνησή της αναγνωρίζεται και αναφέρεται στο κείμενο. Επιπλέον, αναφέρονται όλες οι βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν, πρωτογενείς και δευτερογενείς, είτε η συμβολή τους παρατίθεται επακριβώς ως απόσπασμα είτε ως παράφραση.

Η συγγραφέας της εργασίας

Κεκρίδου Ιωάννα

**DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
PRIMARY EDUCATION DEPARTMENT
EDUCATION AND PSYCHOLOGY SECTOR**

“School unit evaluation – The example of self-evaluation”

FINAL YEAR PROJECT REPORT

Kekridou Ioanna, AEM: 5097

Supervisor: P.Stravakou

Examination Commission: M. Kougiourouki, Assistant Professor

A. Foutsitzi, LTS

A report submitted as partial fulfillment of the requirements
for the degree of Bachelor of Education

ALEXANDROUPOLIS, 2016

Copyright © Ioanna Kekridou, 2016

The acceptance of the thesis by the Faculty of Primary Education of the Democritus University of Thrace does not necessarily indicate approval of the writer's point of view.

Consent form

I state that I am the writer of this thesis and that every aid I was offered in its making is mentioned in the text. In addition, all the bibliographical sources used, are mentioned, both primary and secondary, whether they are presented as quotes or paraphrased.

The author

Kekridou Ioanna

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1. ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	9
1.1 Βασικές έννοιες.....	9
1.2. Αντικείμενο της εκπαιδευτικής αξιολόγησης.....	10
2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	12
3. ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	14
3.1 Τα μοντέλα της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης.....	14
3.2 Μορφές της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης.....	15
3.3 Μορφές της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	19
4. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	21
4.1 Ιστορική Επισκόπηση.....	21
4.2 Θεσμικό Πλαίσιο της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου.....	21
5. ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	25
5.1 Η έννοια του όρου «Αυτοαξιολόγηση».....	25
5.2 Τα βασικά χαρακτηριστικά της Αυτοαξιολόγησης:.....	26
5.3 Νομοθετικό πλαίσιο και πεδίο εφαρμογής της ΑΕΕ	27
5.4 Οι συμμετέχοντες στη διαδικασία και οι ρόλοι τους.....	27
5.5 Εποπτεία και αξιολόγηση της ΑΕΕ.....	29
5.6 Το Παρατηρητήριο της ΑΕΕ.....	30
5.7 Ο σκοπός της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας.....	31

5.8 Αναγκαιότητες που προκύπτουν κατά τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης.....	32
6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΕΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.....	34
6.1 Το σχήμα Π-Ε-Α-Ε-Α: Οι διαδικασίες αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου.....	34
6.2 Οι διαδικασίες υλοποίησης της ΑΕΕ στο πλαίσιο των δυο κύκλων.....	35
6.3 Δράσεις της αυτοαξιολόγησης κατά το 1ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ.....	37
6.4 Δράσεις της αυτοαξιολόγησης κατά το 2ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ.....	38
7. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΤΗΣ ΑΕΕ.....	40
7.1 Τεκμήρια της σχολικής μονάδας.....	40
7.2 Τομείς αξιολόγησης.....	40
7.3 Δείκτες αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.....	41
7.4 Κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.....	42
7.5 Θεματικό πλαίσιο της ΑΕΕ.....	42
7.6 Παράδειγμα εφαρμογής.....	44
8. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΕΕ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (2010-2012).....	47
8.1 Διαδικασίες υλοποίησης.....	48
8.2 Αποτίμηση δεικτών κατά τη γενική εκτίμηση.....	48
8.3 Αποσπάσματα από τις εκθέσεις σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα της ΑΕΕ.....	50
9.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	- 51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	55

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στα πρόσωπα που συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην επιτυχή εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας.

Αρχικά, ευχαριστώ ιδιαίτερος την καθηγήτριά μου κα. Στραβάκου Πελαγία, για την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπο μου προκειμένου να μου αναθέσει την εκπόνηση της εργασίας αυτής, καθώς και για την αμέριστη βοήθεια και καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της. Επιπλέον, ευχαριστώ και τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής, την κα. Κουγιουρούκη Μαρίνα, μέλος ΔΕΠ και την κα. Φουτσιτζί Αρχοντία, μέλος ΕΔΙΠ.

Θα ήταν παράλειψη μου, να μην αναφέρω τις ευχαριστίες στην οικογένεια μου, εκφράζοντας την αγάπη και την ευγνωμοσύνη μου για όλα όσα μου έχουν προσφέρει καθώς και την αμέριστη υποστήριξή τους σε κάθε μου επιλογή. Ειδικότερα, ευχαριστώ τη μητέρα μου και μελλοντική συνάδελφό μου, η οποία μεταξύ των άλλων, μου πρόσφερε και προσωπικές της εμπειρίες από τη σύντομη εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης στη σχολική μονάδα που εργάζεται.

Ιωάννα Κεκρίδου

Ιούνιος, 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες, με την οικονομική και κοινωνική ρευστότητα που επικρατούν σε εθνικό επίπεδο κατά την δεύτερη δεκαετία του εικοστού πρώτου αιώνα που διανύουμε θα μπορούσαν να οδηγούν στην δημιουργία ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού συστήματος το οποίο θα επιτρέπει στη χώρα μας να κινηθεί με ευελιξία και δημιουργικότητα σε ένα ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό περιβάλλον. Και εφόσον η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο σχολικής μονάδας, η οποία είναι και το χαμηλότερο και πλέον ουσιαστικό επίπεδο άσκησής του, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προσεγγίσει θεωρητικά το θέμα αυτό περιγράφοντας την διαδικασία της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας, ως μια μορφή εσωτερικής αξιολόγησης. Επιπλέον, σκοπό έχει να αποσαφηνίσει έννοιες, να καταγράψει την ιστορία της και τη σχετική νομοθεσία, να τονίσει τα υπέρ και τα κατά της διαδικασίας αυτής όπως αυτά παρουσιάζονται από τις μαρτυρίες των διευθυντών που συμμετείχαν στη σύντομη εφαρμογή του θεσμού στις σχολικές μονάδες της χώρας και περιγράφονται στο Παρατηρητήριο της Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) σχολικής μονάδας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση, εκπαιδευτικό έργο, αυτοαξιολόγηση, σχολική μονάδα, αποτελεσματικότητα, βελτίωση.

ABSTRACT

The social and cultural circumstances due to the economical and social fluidity that prevail at national level during the second decade of the twenty first century, could be leading to the creation of an effective educational system which would allow our country to move about smoothly and creatively in a competitive European environment. Also, since the effectiveness of the educational system depends on the effectiveness of the educational project at a school unit level which is the least and nowadays essential level of its practice, the aim of this paper is to approach theoretically this very subject by describing the process of the school unit's own self-assessment, as some kind of an internal evaluation. In addition, its aim is to clarify concepts, to record its history and the relevant legislature, to highlight the pros and cons of said process, as showed through the testimonies of the head masters who participated in the brief application of the institution to school units across the country and are described in the Observatory of Learning Outcomes of the school unit.

Key words: Assessment, educational project, self-assessment, school unit, effectiveness, improvement.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου υφίσταται αξιολόγηση είτε από τον ίδιο είτε από τους γύρω του με απώτερο σκοπό τη βελτίωση και την εξέλιξη της. Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την εκπαιδευτική κοινότητα, επηρεάζοντας άμεσα ή έμμεσα τη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων. Στο ίδιο μήκος κύματος αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας αποτελεί μια διαδικασία διαρκούς βελτίωσης της ποιότητας του έργου που αυτή παράγει, καθώς έχει τη δυνατότητα και την ευελιξία να γνωρίζει τους τρόπους με τους οποίους θα αξιολογήσει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της. Σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου και της διαδικασίας της αυτοαξιολόγησης σε επίπεδο σχολικής μονάδας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται να γίνει μια εννοιολογική αποσαφήνιση των πιο βασικών όρων της εργασίας. Αρχικά, προσεγγίζεται εννοιολογικά, ο όρος «αξιολόγηση» γενικά, προκειμένου να γίνει κατανοητή η αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Στη συνέχεια, οριοθετείτε η έννοια της σχολικής μονάδας και του εκπαιδευτικού έργου. Στη συνέχεια, γίνεται σύντομη αναφορά στο αντικείμενο εκπαιδευτικής αξιολόγησης με τις διάφορες παραμέτρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Πιο αναλυτικά, αξιολογούνται η υλικοτεχνική υποδομή, τα μορφωτικά αγαθά και οι έμψυχοι παράγοντες της λειτουργίας της εκπαίδευσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης εκφράζοντας τα θετικά στοιχεία, αλλά και ορισμένα αρνητικά. Στο τρίτο, διακρίνονται τα μοντέλα και οι μορφές της εκπαιδευτικής αξιολόγησης στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το νομοθετικό πλαίσιο της αξιολόγησης στην εκπαίδευση γενικά με εξειδικευμένη αναφορά – όπου εντοπίζεται – στη σχολική μονάδα.

Τα μεθοδολογικά βήματα σχεδιασμού και ανάλυσης (σκοπός, στόχοι, πλαίσιο της ΑΕΕ) της πιλοτικής εφαρμογής της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας δίνονται στο πέμπτο κεφάλαιο, ενώ στο έκτο και στο έβδομο περιγράφονται η ανάπτυξη, η εφαρμογή (δομή, διάρθρωση των θεματικών πεδίων της αυτοαξιολόγησης), και στο όγδοο ο απολογισμός της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος της ΑΕΕ στις σχολικές μονάδες το σχολικό έτος 2010-2012.

Τέλος, η εργασία καταλήγει σε ορισμένα συμπεράσματα, όπου αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας.

1. ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 Βασικές έννοιες

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται η αποσαφήνιση και οριοθέτηση των βασικών εννοιών που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το θέμα της παρούσας εργασίας, ώστε ο αναγνώστης να έχει μια ξεκάθαρη και ολόπλευρη εικόνα σχετικά με την ορολογία που χρησιμοποιείται. Οι βασικότεροι όροι που θα διασαφηνιστούν είναι:

Αξιολόγηση: Σύμφωνα, με το Π.Δ 8/1995, «Αξιολόγηση είναι η διαδικασία που αποσκοπεί στο να προσδιορίσει κατά τρόπο συστηματικό και αντικειμενικό, το αποτέλεσμα ορισμένης δραστηριότητας σε σχέση με τους στόχους που αυτή επιδιώκει και την καταλληλότητα των μέσων και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή τους».

Σύμφωνα με τον Κασσωτάκη (1994: 21) η αξιολόγηση θεωρείται το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που κρίνει την αξία κάποιου προσώπου, αντικειμένου ή πράγματος με βάση συγκεκριμένα, σαφή και προκαθορισμένα κριτήρια. Αξιολόγηση είναι, επίσης, η διαδικασία αποτίμησης της αποτελεσματικότητας και των αποτελεσμάτων μιας σκόπιμης και συστηματικής προσπάθειας ή ως η λογική αξιοποίηση της συλλογής και κατάταξης των δεδομένων των μετρήσεων, για την εξυπηρέτηση ενός συγκεκριμένου σκοπού (Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, 2009: 16).

Εκπαιδευτική αξιολόγηση: Σύμφωνα με τον Δρακόπουλο (2013: 11), η εκπαιδευτική αξιολόγηση σχετίζεται με το αποτέλεσμα μιας εκπαιδευτικής προσπάθειας συγκριτικά με τους παιδαγωγικούς στόχους που είχαν τεθεί. Αποτελεί μια διαδικασία ελέγχου της καταλληλότητας, λειτουργικότητας ή αποτελεσματικότητας όλων σχεδόν των παραγόντων και προϊόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς και των διασυνδέσεων του εκπαιδευτικού συστήματος με το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό σύστημα (Μπουζάκης, 2001).

Εκπαιδευτικό έργο: Σύμφωνα με τον Παπακωνσταντίνου (1993: 19-20), εκπαιδευτικό έργο μπορεί να νοηθεί το σύνολο των ενεργειών και προσπαθειών, προκειμένου να επιτευχθεί ορισμένη εργασία στο χώρο του σχολείου και το αποτέλεσμα, το προϊόν της λειτουργίας συνολικά, του εκπαιδευτικού συστήματος ή οποιασδήποτε εκπαιδευτικής διαδικασίας και ενασχόλησης των εκπαιδευτικών καθώς και της εκπαίδευσης ως θεσμού.

Η δε Υπουργική Απόφαση: 30972/Γ1 (ΦΕΚ, τ. Β'614/15-3-2013), συμπληρώνει, αναφέροντας ότι η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας, αποτελεί μια διαδικασία κινητοποίησης όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας προκειμένου να αναπτυχθούν δράσεις που στόχο έχουν:

- τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης,
- την ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών,
- την ενίσχυση της ισότητας και την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων,

- την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Σχολική μονάδα: Κάθε σχολική μονάδα, θεωρείται ένας δημόσιος οργανισμός, σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία της, καθώς και μια πολιτισμική οντότητα. Αποτελεί έναν κοινωνικοπολιτικό θεσμό στα πλαίσια του οποίου πολιτιστικά αγαθά και επιστημονικά επιτεύγματα της κοινωνίας οικειοποιούνται από την νέα γενιά. Επιπλέον, ως σχολική μονάδα νοείται το *έμψυχο υλικό* (στελέχη εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς κ.ά.) όπως επίσης *οι κτηριακές εγκαταστάσεις και η υλικοτεχνική υποδομή*. Ο διευθυντής, οι μαθητές, το διδακτικό προσωπικό και όσοι απαρτίζουν τη σχολική μονάδα θα πρέπει να έχουν ως κύριο μέλημά τους, μέσα από το έργο τους, να προσφέρουν στην εξέλιξη της κοινωνίας, στην επιτυχία του σχολείου γενικά αλλά και στην βελτίωση της ποιότητάς του (Στραβάκου, 2003: 25-26, Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, 2009:23, Ζωγόπουλος, 2012: 37).

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας, οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι η εκπαιδευτική ηγεσία, οι υψηλές προσδοκίες που θέτουν οι εκπαιδευτικοί αλλά και η συμπεριφορά τους, η έμφαση που δίνεται στη διδασκαλία, το σχολικό κλίμα που διαμορφώνεται, η μέτρηση και η αξιολόγηση της επίδοσης, η συνεργασία και η ενεργός συμμετοχή των γονιών και της κοινότητας στο έργο του σχολείου και η παροχή χωριστού προϋπολογισμού στο κάθε σχολείο (Μυλωνά, 2005: 45-55).

Αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού: Η αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού στη χώρα μας δεν έχει εφαρμοστεί ουσιαστικά, ακόμη στην πράξη. Ως τόσο, κάνοντας μια ιστορική αναδρομή παρατηρείται αρχικά, ότι η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, βασίζεται στο θεσμό του Επιθεωρητή και συνδέεται με τα πτυχία και τις σπουδές του, όπως και τις επιδόσεις των μαθητών του. Σταδιακά, μετά την δεκαετία του 1980, η αξιολόγηση στρέφεται στην αποτελεσματικότητά του ως εκπαιδευτικού (π.χ. στο κατά πόσο επιτυγχάνει την ενθάρρυνση των μαθητών κατά τη μαθησιακή διαδικασία, την επιβολή εσωτερικής πειθαρχίας, την σαφήνεια των στόχων στη διδασκαλία κ.ά.) (Ξωχέλλης, 2007). Ενώ στα πλαίσια του ν. 2986/2002, η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, συνδέεται με τη μονιμοποίηση, τη μισθολογική και βαθμολογική του εξέλιξη, στον δε ν. 4024/2011 συνδέεται με ποσοστώσεις στις προαγωγές του.

1.2 Αντικείμενο της εκπαιδευτικής αξιολόγησης

Η αποτίμηση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αποτελεί και το αντικείμενο της εκπαιδευτικής αξιολόγησης και αποσκοπεί, αφενός μεν, στον έλεγχο της επάρκειας και της αποδοτικότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού, αφετέρου δε, στην ύπαρξη και κατάλληλη χρήση του εξοπλισμού και των μέσων διδασκαλίας.

Αντικείμενο αξιολόγησης μπορεί να αποτελέσει οποιαδήποτε παράμετρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας: το ίδιο το παιδί, η διαδικασία αυτή καθ' αυτή, το περιβάλλον (υλικό, χώρος, εξοπλισμός, υλικά, συνθήκες, όσο και το ανθρωπογενές, μαθητές, εκπαιδευτικό προσωπικό, γονείς), το πλαίσιο, το αναλυτικό πρόγραμμα, ο ίδιος ο εκπαιδευτικός (οι διδακτικές πρακτικές του, τα μέσα και υλικά του, οι επιλογές που κάνει, το

κλίμα που δημιουργεί, κ.ά.) και οι σχέσεις που αναπτύσσει μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας. Αναλυτικότερα, αξιολογείται:

- *Η υλικοτεχνική υποδομή:* Ο σχολικός χώρος και όλα όσα αυτός εμπεριέχει εντάσσεται στις σημαντικές παραμέτρους των εκπαιδευτικών διεργασιών, δεδομένου ότι συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση των μαθητών και στις συμμετοχικές διαδικασίες (Ζωγόπουλος, 2013: 47). Η ανάλυση των κριτηρίων του συγκεκριμένου παράγοντα μπορεί να επιτευχθεί με την αναγνώριση των κτιριακών εγκαταστάσεων των τμημάτων και των αιθουσών ως συστήματα που συνδέονται μεταξύ τους (Ζωγόπουλος, 2013: 48). Πιο συγκεκριμένα, η αίθουσα έχει μια συγκεκριμένη διαρρύθμιση δηλαδή το εσωτερικό της χωρίζεται σε περιοχές καθεμιά από τις αυτές, με το σχήμα της, το μέγεθός της και τη θέση που καταλαμβάνει στην αίθουσα εξυπηρετεί την ανάπτυξη ορισμένων δραστηριοτήτων και σχέσεων στο μάθημα (Γερμανός, 2006). Οι χώροι και οι εγκαταστάσεις οφείλουν (σύμφωνα με τις προδιαγραφές, όπως αυτές ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία) να είναι λειτουργικοί και να διαμορφώνουν άνετο και ασφαλές περιβάλλον, εξασφαλίζοντας τη διευκόλυνση και εξυπηρέτηση των μαθητών, του προσωπικού ακόμη και των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.) (Ζωγόπουλος, 2011, 2013).
- *Τα Μορφωτικά Αγαθά:* Μορφωτικό αγαθό θεωρείται κάθε αντικείμενο διδασκαλίας που εξυπηρετεί τους σκοπούς της αγωγής και της μάθησης. «Οι γρήγοροι ρυθμοί εξέλιξης της κοινωνίας επιβάλλουν και η προσφορά των μορφωτικών αγαθών να ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις της προσφερόμενης εκπαίδευσης από την προσχολική μέχρι την δια βίου μάθηση, αφού η εκπαίδευση αποτελεί το θεμέλιο για την αναβάθμιση και την πρόοδο της κοινωνίας» (Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, 2009: 27-28). Τα προσφερόμενα μορφωτικά αγαθά αφορούν και τους τρόπους συγκρότησης των σχολικών προγραμμάτων οι συντάκτες των οποίων εποπτεύουν το διδακτικό υλικό ούτως ώστε να διασφαλιστεί η συνοχή και η συνάφεια διδασκαλίας - μάθησης και γνωστικών αντικειμένων καθώς και ο βαθμός ανταπόκρισης του προγράμματος σπουδών στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε σχολικής μονάδας.
- *Έμψυχοι Παράγοντες της Λειτουργίας της Εκπαίδευσης:* Έμψυχοι Παράγοντες είναι πρώτιστος οι μαθητές, το Προσωπικό της Εκπαίδευσης (Εκπαιδευτικό – διδακτικό, Διοικητικό, Διευθυντικό, Πολιτικό, Βοηθητικό, Συμβουλευτικό), όπως και άλλες ομάδες ατόμων, που εμπλέκονται με κάποιον επίσημο τρόπο στην λειτουργία της εκπαίδευσης χωρίς όμως να ανήκουν σε αυτήν (σύλλογοι και γενικά οργανώσεις γονέων και κηδεμόνων, συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι των εκπαιδευτικών, όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, μαθητικά συμβούλια). Οι απόψεις των έμψυχων αυτών συντελεστών και οι σχέσεις μεταξύ τους, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία του σχολείου (Σαϊτή, 2008: 32-33).

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι περισσότεροι επιστήμονες, εκπαιδευτικοί και άλλοι ειδικοί παγκόσμιος πιστεύουν ότι η αξιολόγηση στα πλαίσια της εκπαίδευσης είναι αναγκαία για τους εξής λόγους:

- Πολιτικό-ιδεολογικούς λόγους.
- Οικονομικούς λόγους.
- Κοινωνιολογικούς λόγους: Η πολιτεία, έχει μια αξιοκρατική ανάγκη επιλογής της μόρφωσής και της επάρκειας των τεχνικών δεξιοτήτων των ατόμων της, προστατεύοντας το κοινωνικό σύνολο από μετριότητες και ανεπάρκειες σε ζωτικούς τομείς. Επιπλέον, χρηματοδοτώντας την εκπαίδευση έχει υποχρέωση να ελέγχει τα αποτελέσματά της προκειμένου να επισημάνει τα αίτια της μη ικανοποιητικής απόδοσης προβαίνοντας στις απαιτούμενες αλλαγές και βελτιώσεις (Χιωτάκης Σ., 1998).
- Παιδαγωγικούς λόγους: Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης - μαθητών - εκπαιδευτικών σύμφωνα με τον Κασσωτάκη (2003), θεωρείται ουσιαστικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας γιατί με αυτήν επιτυγχάνονται τα εξής:
 - Ο εκπαιδευτικός διαπιστώνει αν πέτυχε ο σκοπός και ο στόχος της διδασκαλίας του, και αν ήταν ενδεδειγμένα τα μέσα και η μέθοδος που χρησιμοποίησε. Επίσης εντοπίζει τις ατομικές δυσκολίες μάθησης που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οργάνωση της εξατομικευμένη διδασκαλία.
 - Ο μαθητής συνειδητοποιεί τις δυνατότητες και αδυναμίες του εφόσον πληροφορείται το βαθμό της επίδοσής του σε διάφορους γνωστικούς τομείς, με αποτέλεσμα να βοηθηθεί στη βελτίωση της ατομικής του επίδοσης.
 - Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εντάξει τους μαθητές του σε ομάδες εργασίας, προσαρμόζοντας τις απαιτήσεις του, σύμφωνα με τις ικανότητες, τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντά τους.
 - Η αξιολόγηση γίνεται ένα παιδαγωγικό εργαλείο επικοινωνίας ανάμεσα στην οικογένεια και στο σχολείο, αφού οι γονείς ενημερώνονται υπεύθυνα και προσανατολίζονται έγκαιρα και σωστά για την πρόοδο του παιδιού τους.
 - Η αξιολόγηση προσφέρει τέλος πολύτιμα στοιχεία για την καταλληλότητα του αναλυτικού προγράμματος (Κασσωτάκης, 2003).

Υπάρχουν όμως και κάποιοι που επικρίνουν την *εκπαιδευτική αξιολόγηση* εκφράζοντας έντονα τα αντεπιχειρήματά τους που τεκμηριώνουν την αμφισβήτηση της αντικειμενικότητας, της εγκυρότητας, της αξιοπιστίας, της συγκρισιμότητας και της πληροφοριακής, προγνωστικής ισχύος της *αξιολόγησης* (Μπουζάκης, 2006).

Τα αντεπιχειρήματα που καταγράφονται είναι (αναλόγου της αναγκαιότητας) περιεχομένου: α) Κοινωνιολογικά, β) Μεθοδολογικά, γ) Παιδαγωγικά επιχειρήματα ψυχολογικού περιεχομένου. Πιο συγκεκριμένα αναφέρουν ότι:

- Επιβάλλεται ασφυκτικός ιδεολογικός και διοικητικός έλεγχος του σχολείου.
- Η εκπαιδευτική αξιολόγηση γίνεται συχνά με σκοπό τον περιορισμό των δαπανών για την εκπαίδευση.
- Η αντικειμενικότητά της φαλκιδεύεται από τη στιγμή που ο δημιουργός ενός εκπαιδευτικού συστήματος είναι ταυτόχρονα και ο αξιολογητής του.
- Η εκπαιδευτική αξιολόγηση είναι άδικη, διότι δεν παίρνει υπόψη της τις άνισες ευκαιρίες που προσφέρονται σε μαθητές με διαφορετική κοινωνική προέλευση.
- Μεταφέρεται αυθαίρετα η ευθύνη της μειωμένης αποδοτικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, από τους ανώτερους στους κατώτερους φορείς.
- Επιδιώκεται, ο πειθαναγκασμός και η υποταγή του μαθητή και του δασκάλου στις κυβερνητικές επιλογές.
- Χρησιμοποιεί κριτήρια των οποίων αμφισβητείται η σαφήνεια και η δυνατότητα αντικειμενικής εκτίμησης.
- Οι αξιολογητές ενός συστήματος εφόσον εξαρτώνται οικονομικά από τους δημιουργούς του δεν μπορούν να είναι αμερόληπτοι και αντικειμενικοί.

Επιπροσθέτως, φέρνει στη μνήμη των εκπαιδευτικών την προηγούμενη τραυματική εμπειρία από τους αξιολογητές – επιθεωρητές, ενώ μερικές ακόμη σημαντικές δυσκολίες και περιορισμοί που προβάλλονται είναι: οι ικανότητες των αξιολογητών, η κοινή αποδοχή κριτηρίων, η γνωστοποίηση και δημοσίευση αποτελεσμάτων, κ.ά.

Εν κατακλείδι, όμως, παρά τις όποιες αμφισβητήσεις οι περισσότεροι μελετητές συμφωνούν στην αναγκαιότητα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, με τα όποια προβλήματα της, ζητώντας αναθεώρηση των μεθόδων και των στόχων της (Κασσωτάκης, 1997).

3. ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

3.1 Τα μοντέλα της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

Τα μοντέλα αξιολόγησης που εφαρμόζονται σε πολλές χώρες τόσο στον ευρωπαϊκό όσο και στον διεθνή χώρο προσδιορίζονται με βάση τον ιδεολογικό προσανατολισμό, το σκοπό και τη θέσπιση του συστήματος αξιολόγησης. Πριν γίνει οποιαδήποτε αναφορά σε αυτά πρέπει να αποσαφηνιστούν δυο ακόμη αξιολογικές έννοιες:

- *Αποτελεσματικότητα*: είναι η ικανότητα και δυνατότητα ενός οργανισμού να πραγματοποιεί το σκοπό του.
- *Αποδοτικότητα*: χαρακτηρίζει την ικανότητα και δυνατότητα ενός οργανισμού να πραγματοποιεί το σκοπό του αποτελεσματικά με το ελάχιστο δυνατό κόστος (Παπαδόπουλος, 2015:5).

Τα μοντέλα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης σύμφωνα με τον Παπαδόπουλο, (2015:5) είναι:

Το *τεχνοκρατικό μοντέλο αξιολόγησης*, το οποίο:

- Υιοθετεί κυρίως τη φιλοσοφία της ποσοτικής αξιολόγησης.
- Είναι παραδοσιακού τύπου που εστιάζεται στο αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Είναι αντικειμενική αξιολόγηση γιατί στηρίζεται σε μετρήσιμα αποτελέσματα.
- Αποτελεί μηχανισμό ελέγχου, όπου ο αξιολογούμενος δε συμμετέχει στη διαδικασία αξιολόγησης.

Το *ανθρωπιστικό – πλουραλιστικό μοντέλο*, το οποίο:

- Υιοθετεί σχεδόν αποκλειστικά τις αρχές της ποιοτικής αξιολόγησης.
- Είναι ανθρωπιστικό γιατί επικεντρώνεται στα υποκείμενα της εκπαίδευσης.
- Είναι πλουραλιστικό γιατί συνυπολογίζει πολλούς παράγοντες.
- Είναι μια διαρκής σκόπιμη διαδικασία που ενσωματώνεται στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βασική του επιδίωξη ο εντοπισμός των ελλείψεων και των ατελειών του αξιολογούμενου με σκοπό τη βελτίωσή του.
- Αποφεύγει τις μετρήσεις θεωρώντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σημαντικότερα στην εκπαίδευση.
- Ο αξιολογητής μετατρέπεται σε σύμβουλο.

Η αξιολόγηση, στις διάφορες χώρες, ανάλογα με τους στόχους που θέτει, μπορεί να λάβει χαρακτήρα και προσανατολισμό:

- ✓ ελεγκτικό, όταν εστιάζει στο αποτέλεσμα και τις εκροές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και μετρά το βαθμό επίτευξης προκαθορισμένων στόχων,
- ✓ διαμορφωτικό και ανατροφοδοτικό όταν εστιάζει στην αποτίμηση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας με σκοπό τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.

Αντίστοιχα, τα είδη και οι μορφές αξιολόγησης διακρίνονται, μεταξύ άλλων, ως προς τις ακόλουθες παραμέτρους:

- το σκοπό (αποτίμησης, διαπιστωτική, διαμορφωτική, κρίσης για κατάληψη θέσης)
- το χρόνο (περιοδική, μόνιμη/ συνεχής)
- τις μεθόδους (ποιοτική, ποσοτική, μεικτή)
- τα μέσα/ εργαλεία που χρησιμοποιούν (κριτήρια, δείκτες, ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, ατομικός φάκελος/ portfolio) (Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α., 2012: 6-7).

3.2 Μορφές της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

Η εκπαιδευτική αξιολόγηση, κατά την παρατήρηση του Παπακωνσταντίνου (1993), διακρίνεται σε διάφορες μορφές - επίπεδα ανάλογα με το αντικείμενο που έχει κάθε φορά:

- ✓ Αξιολόγηση εκπαιδευτικών
- ✓ Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας
- ✓ Αξιολόγηση μαθητών
- ✓ Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος
- ✓ Αξιολόγηση βιβλίων, προγραμμάτων σπουδών, μεθόδων και εποπτικών μέσων
- ✓ Αξιολόγηση των Επιμορφωτικών Προγραμμάτων
- ✓ Αξιολόγηση συνολικά (κατά τομείς) της Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Όταν η αξιολόγηση έχει σχέση με το είδος και τον αριθμό των αντικειμένων διακρίνεται σε συνολική αξιολόγηση ή σε μερική αξιολόγηση (π.χ. αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προσωπικού μια σχολικής μονάδας). Υπό το πρίσμα αυτό, οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες βρίσκονται σε ένα νέο σύστημα αξιολόγησης, το οποίο δημιουργεί μια αντίληψη της σχολικής μονάδας ως όλον και ως σύστημα (MacBeath, 2001).

Η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης μπορεί να αξιολογηθεί και τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε διεθνές σαν το αποτέλεσμα της σύνθεσης δεδομένων στατιστικών στοιχείων και των διάφορων άλλων αξιολογήσεων.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (1991: 31-54), η αξιολόγηση μπορεί να ειπωθεί υπό το πρίσμα του χρόνου που θα πραγματοποιηθεί και των σταδίων εξέλιξης του εκπαιδευτικού έργου, έτσι :

Η *αρχική αξιολόγηση* πρέπει να αποσκοπεί:

I. Στην *έγκυρη απάντηση των παρακάτω ερωτημάτων*:

- ποιες οι συνθήκες του περιβάλλοντος;
- ποιες οι ανάγκες της κοινωνίας;
- ποια προβλήματα έχουν προκύψει από την εφαρμογή προηγούμενων διαδικασιών;
- ποιες οι προτεινόμενες λύσεις για την ικανοποίηση των αναγκών και την υπέρβαση των προβλημάτων;
- ποια η ενδεδειγμένη λύση;

II. Στη λήψη της κατάλληλης απόφασης.

III. Στον αποτελεσματικό σχεδιασμό της.

IV. Στον ορθό προγραμματισμό της.

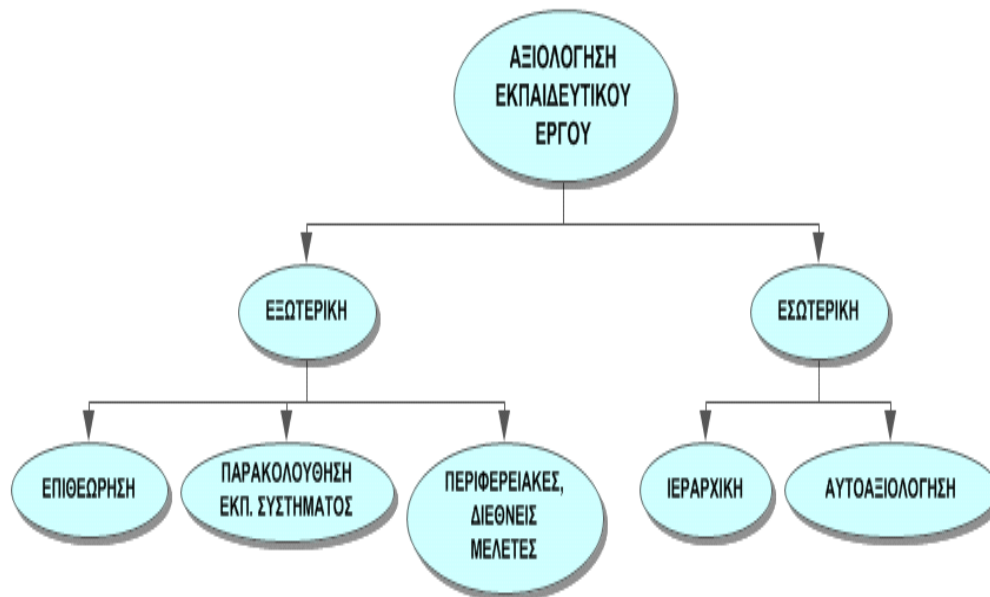
Για τη *διαμορφωτική ή ενδιάμεση αξιολόγηση* ο M. S. Scriven (1967: 40) αναφέρει ότι οποιοδήποτε πρόγραμμα όσο καλά σχεδιασμένο κι αν είναι, μπορεί να παρουσιάσει προβλήματα στο στάδιο εφαρμογής του για τον λόγο αυτό χρειάζεται συνεχής έλεγχος κατά τη διάρκεια υλοποίησής του, προκειμένου να διαπιστώνεται η πρόοδος των προσπαθειών και, με βάση τα στοιχεία του ελέγχου, να τροποποιείται, να βελτιώνεται και να εξελίσσεται προς την επιθυμητή κατεύθυνση λαμβάνοντας υπόψη τη λήψη κατάλληλων διορθωτικών μέτρων.

Η *τελική ή ολική, ή αναδρομική αξιολόγηση* που επιτελείται μετά τη λήξη μιας εκπαιδευτικής προσπάθειας, θεωρείται πολύ σημαντική για την καλή λειτουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος, γιατί βάσει αυτής, διευκολύνεται κάθε μελλοντικός σχεδιασμός, όμως δεν είναι αρκετή μόνον αυτή, αλλά χρειάζονται πληροφορίες για τις παραμέτρους που οδήγησαν στην έκβαση αυτή (Πανταζοπούλου, 2007).

Απ' όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι, η αξιολόγηση, ως εγγενές δομικό και λειτουργικό στοιχείο του εκπαιδευτικού έργου, δεν είναι μόνον το τέρμα, αλλά συγχρόνως και η αρχή του, με στόχο την προδρομική εξασφάλιση της επιτυχίας του, προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και δεν έχει λόγο ύπαρξης, αν δεν ακολουθεί η λειτουργία της *ανατροφοδότησης* (Δημητρόπουλος, 1991: 52. Φλουρής, 1995: 222-227 κ.ά.).

Ως αντιπρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ο Σολομών (1999), ανοίγοντας πρώτος ερευνητικά το ζήτημα της «Συλλογικής Εσωτερικής Αξιολόγησης της Σχολικής Μονάδας» στην Ελλάδα, τονίζει ότι: «Παρ' όλη την πολυμορφία των πρακτικών αξιολόγησης μπορούμε να διακρίνουμε δύο γενικούς τύπους αξιολόγησης της εκπαίδευσης, ως προς τη

θέση του φορέα που εκτελεί την αξιολόγηση σε σχέση με τη Σχολική Μονάδα: Την εξωτερική αξιολόγηση και την εσωτερική αξιολόγηση».

Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου (Σολομών, 1999)

Η **εξωτερική αξιολόγηση** σύμφωνα με τον Σολομών (1999), η οποία ασκείται από πρόσωπα που δεν εμπλέκονται άμεσα με τις δραστηριότητες του σχολείου, συνήθως συνδέεται:

- ✓ με το βαθμό τήρησης των υποχρεώσεων των σχολείων σε ζητήματα θεσμικού πλαισίου ή της εφαρμογής των εκπαιδευτικών διατάξεων και υλοποίησης του προγράμματος σπουδών και
- ✓ με την επίτευξη προκαθορισμένων εθνικών στόχων βασιζομένων σε μετρήσιμα κριτήρια (π.χ. επιδόσεις μαθητών, διαρροή μαθητών, φοίτηση σε επόμενη βαθμίδα, κ.λπ.).

Μορφές εξωτερικής αξιολόγησης είναι:

- Η επιθεώρηση
- Η παρακολούθηση του εκπαιδευτικού συστήματος από ποικιλία μηχανισμών (π.χ. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων)
- Οι Εντοπισμένες Μελέτες Αξιολόγησης, περιφερειακές, εθνικές ή διεθνείς

Κύριος στόχος της επιθεώρησης, της πιο συνηθισμένης μορφής εξωτερικής αξιολόγησης είναι να ελέγχει την εφαρμογή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, εστιάζοντας στην ποιότητα της διδασκαλίας και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Η επιθεώρηση έχει ορισμένα *βασικά πλεονεκτήματα*, όπως:

- Διευκολύνει τη διαμόρφωση βελτιωτικών προτάσεων ευρύτερης εμβέλειας.
- Δρα ως κίνητρο για τη διασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.
- Παρέχει κριτήρια για την τήρηση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας.
- Πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο και περιορισμένο χρόνο χωρίς να προσθέτει απασχόληση στον εκπαιδευτικό.
- Εξασφαλίζεται, τη δυνατότητα σύγκρισης Σχολικών Μονάδων και εκπαιδευτικών.
- Εντοπίζονται ευκολότερα δυνατά και αδύνατα σημεία των Σχολικών Μονάδων και εκπαιδευτικών.

Παρουσιάζει ορισμένες *βασικές αδυναμίες*, όπως:

- Προάγει το φόβο και όχι τη συνειδητοποίηση της αυτογνωσίας των εκπαιδευτικών.
- Συχνά οι κρίσεις είναι αστήρικτες και υποκειμενικές.
- Προάγει τον ατομισμό και όχι το συλλογικό πνεύμα της Σχολικής Μονάδας.
- Διαμορφώνει μια τυπική, ψευδής και άδικη εικόνα για σχολεία και εκπαιδευτικούς.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, διαμορφώνονται ρητά κριτήρια και διαδικασίες για τον περιορισμό της υποκειμενικότητας των κρίσεων.

Η *εσωτερική αξιολόγηση*, ασκείται από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που εμπλέκονται άμεσα με την εκπαιδευτική διαδικασία και έχει στόχο να βοηθήσει τη Σχολική Μονάδα στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών καινοτομιών και στη διαμόρφωση και τη συνεχή ανασυγκρότηση των εκπαιδευτικών πρακτικών. Μορφές της εσωτερική αξιολόγηση σύμφωνα με τον Σολομών (1999) είναι:

- Η *ιεραρχική εσωτερική αξιολόγηση*, κατά την οποία, οι ανώτεροι στη διοικητική ιεραρχία της Σχολικής Μονάδας κρίνουν αυτούς που βρίσκονται χαμηλότερα στοχεύει κυρίως στον έλεγχο της υπακοής στον νόμο, στηριζόμενη σε ατομικές, υποκειμενικές κρίσεις. Θεωρείται τροχοπέδη της ανάπτυξης πνεύματος συλλογικότητας της σχολικής μονάδας και αλλαγής του σχολείου γενικότερα.
- Η *συλλογική εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση*, η οποία πραγματοποιείται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας έχει στόχο να διεισδύσει στην εκπαιδευτική πραγματικότητα ανιχνεύοντας από μέσα τις εκπαιδευτικές πρακτικές, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Η συλλογική εσωτερική αξιολόγηση έχει ορισμένα *βασικά πλεονεκτήματα*, όπως:

- ✓ Ενισχύει το πνεύμα της συλλογικότητας και της συνεργασίας.
- ✓ Ευαισθητοποιεί τα άτομα και ενισχύει τη γνώση και την αυτοπεποίθησή τους.

- ✓ Ενθαρρύνει πρωτοβουλίες και δραστηριότητες.
- ✓ Ενισχύει την ικανότητα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού για αυτοέλεγχο.
- ✓ Καλλιεργεί κλίμα συνευθύνης και αυτοδέσμευσής των εμπλεκομένων.

Παρουσιάζει ορισμένες *βασικές αδυναμίες*, όπως:

- ✓ Δυσκολία υπέρβασης των συγκρούσεων όταν αυτές εμφανίζονται.
- ✓ Επικέντρωση σε ανώδυνες πτυχές του σχεδιασμού κατά τις οποίες που δεν ευθύνεται ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός.
- ✓ Έλλειψη συστηματικότητας στη διαδικασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού σχεδιασμού.
- ✓ Δημιουργία τάσης εσωστρέφειας και δυσκολία σύνδεσής του εκπαιδευτικού σχεδιασμού με άλλους αντίστοιχους.
- ✓ Ανάγκη ύπαρξης, ενός εξωτερικού κριτή της διαδικασίας αξιολόγησης (Μώκου & Μώκος 2006:53)

Συνοψίζοντας, ο Nevo (2001) αναφέρει πως η σύζευξη των διαδικασιών εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης, οδηγεί σε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα αυξάνοντας τη εγκυρότητά τους, αφού οι δύο μορφές αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοεξαρτώνται.

3.3 Μορφές της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ποιότητα της εκπαίδευσης και της παιδείας γενικότερα κατέστη κεντρικό ζήτημα στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών συστημάτων, συνδέεται με δύο κυρίως παραμέτρους: την *οικονομική* κατά την οποία η συνεχής αξιολόγηση επιβεβαιώνει την καλή λειτουργία του συστήματος, εξασφαλίζοντας τη διαφάνεια της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και την *κοινωνική* στόχος της οποίας είναι η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού θεσμού ούτως ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Παπαδέας, 2007:12-13. OECD, 2013). Στη στρατηγική που διαμορφώθηκε στη Σύνοδο Αρχηγών Κρατών της Λισσαβόνα (2007), η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το στόχο να καταστήσει την εκπαίδευση και τα εκπαιδευτικά της συστήματα «σημεία αναφοράς για την ποιότητα σε παγκόσμιο επίπεδο ως το 2010».

Από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχουν μακριά παράδοση στην εξωτερική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου είναι οι Η Αγγλία, η Ιρλανδία, η Γερμανία, και Γαλλία. Η εσωτερική αξιολόγηση, εμφανίστηκε στην πλειοψηφία των Κρατών της, τη δεκαετία του 1990. Σήμερα αυτή η μέθοδος αξιολόγησης άλλοτε συστήνεται (π.χ. την Ιρλανδία, την

Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο) ή άλλοτε επιβάλλεται υποχρεωτικά στις εκπαιδευτικές αρχές (π.χ. σε κάποια κρατίδια της Γερμανίας, στη Γαλλία, την Τσεχία, τη Σουηδία, την Ολλανδία). Υπάρχουν βέβαια και χώρες που δεν έχουν αναπτύξει καθόλου σύστημα αξιολόγησης όπως (Βουλγαρία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Λουξεμβούργο, Μάλτα κ.ά.) (Παπαδόπουλος, 2015).

Στις σκανδιναβικές χώρες τα σχολεία τα ίδια αναπτύσσουν το θεσμό της αυτοαξιολόγησης, που στόχο έχει να καταστήσει τη σχολική μονάδα προνομιούχο πλαίσιο για ανάπτυξη καινοτομιών στην εκπαίδευση και για τη διαμόρφωση και τη συνεχή ανασυγκρότηση των εκπαιδευτικών πρακτικών (Υ.ΠΑΙ.Θ / Ι.Ε.Π, 2013). Στη Σκοτία, π.χ. το σώμα επιθεωρητών λειτουργεί βοηθητικά προς τα σχολεία ώστε να συντάξουν τις δικές τους αναφορές αυτοαξιολόγησης σύμφωνα με εγχειρίδιο που εξέδωσε το Υπουργείο Παιδείας της χώρας και περιλαμβάνει 33 δείκτες επιδόσεων (Θεριανός, 2005:8).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι αυτό στην Ολλανδία όπου σύμφωνα με το «ZEBO» (πλαίσιο αυτοαξιολόγησης για σχολεία πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης), όλοι οι παράγοντες της σχολικής μονάδας συμπληρώνουν τέσσερα ερωτηματολόγια. Αυτό, των διευθυντών αφορά θέματα συνεργασίας, εργασιακού περιβάλλοντος, ηγεσίας και στόχων του σχολείου, ενώ των εκπαιδευτικών αφορά τη διδασκαλία και εκπαίδευση. Τέλος οι μαθητές ανάλογα με την ηλικία τους, συμπληρώνουν ένα από τα δύο διαθέσιμα ερωτηματολόγια για μαθητές αξιολογώντας, το κλίμα της τάξης και τη μάθησή τους (SchildKamp & Visscher, 2010).

Συνοψίζοντας, οι διάφορες μορφές της εσωτερικής αξιολόγησης που εφαρμόζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα και της Ελλάδας ειδικότερα, διακρίνονται τόσο ως προς τη λειτουργία και εμπλοκή των παραγόντων, όσο και των εργαλείων που χρησιμοποιούνται, ενώ οι στόχοι που τίθενται σε κάθε χώρα είναι παρεμφερείς (Παπαδέας, 2007:65-66., OECD, 2011, 2013).

4. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, είναι μια συνεχής διαδικασία με την οποία αποτιμάται και ελέγχεται η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και απασχολεί έντονα την εκπαιδευτική κοινότητα (Μπιλάλη, 2008) και στην χώρα μας, της οποίας, το εκπαιδευτικό έργο έχει αξιολογηθεί συστηματικά μόνο σε επίπεδο τάξης και περιορίστηκε στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και του μαθητή (Μαντάς, 2009).

4.1 Ιστορική επισκόπηση

Ο εκπαιδευτικός, αξιολογείται μέχρι το 1982 από τους επιθεωρητές με τη μορφή εκθέσεων. Στη εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδος, το ζήτημα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, αποκτά ενδιαφέρον από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και συνοδεύεται από σειρά πρωτοβουλιών για δράσεις στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που επιχειρήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια σε νομοθετικό, ερευνητικό και εφαρμοσμένο επίπεδο. Μέχρι την στιγμή εκείνη δεν υπήρχε κουλτούρα αξιολόγησης, ούτε εμπειρία ή επιμόρφωση σε θέματα αξιολόγησης σχολικών μονάδων και οι τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος οι οποίες ταύτιζαν την αξιολόγηση με προσπάθειες χειραγώγησης των εκπαιδευτικών από το κράτος έκανε τους εκπαιδευτικούς επιφυλακτικούς στις απόπειρες για τη θέσπιση συστημάτων αξιολόγησης στην εκπαίδευση.

4.2 Θεσμικό Πλαίσιο της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου

Κάνοντας, μια πιο λεπτομερείς ιστορική επισκόπηση, ειδικότερα, το θεσμικό πλαίσιο της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, παρουσιάζεται ως εξής:

Με το Διάταγμα Ι. Καποδίστρια 1394/8-10-1830 , κρίνεται αναγκαίος ο θεσμός του επιθεωρητή, ταυτόχρονα με την θέσπιση του εκπαιδευτικού συστήματος το 1834, σαν απόπειρα του κράτους δημιουργίας πολιτών που συμμερίζονται την εκάστοτε κυρίαρχη ιδεολογία και πολιτική για την διαμόρφωση της κοινωνίας (Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011, Καπαχτσή, 2008., Γρόλλιος κ.ά., 2002.). Το έργο του επιθεωρητή πολλαπλό (Αθανασίου & Χαμπηλομάτη, 2006):

- Οργανωτικό, (ανέγερση ή επισκευή διδακτηρίων, καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού κ.ά.)
- Διοικητικό, (να δίνει τις λύσεις των προβλημάτων δασκάλων και μαθητών που προέκυπταν κατά τη σχολική λειτουργία)
- Εποπτικό, (να ανυψώνει το μορφωτικό επίπεδο των εκπαιδευτικών της περιφέρειάς του, προκειμένου να βοηθούν με την σειρά τους στη μόρφωση της νεολαίας (Πρακτικά Συνεδρίου Εκπαιδευτικών, 1949: 332).

Ο θεσμός, όμως, σταδιακά υπέστην μια μορφή «διοικητικής αλλοτρίωσης» και καταπίεσης των εκπαιδευτικών, επιτρέποντας έτσι να διογκωθεί ο αρνητισμός τους προς αυτόν (Καραφύλλης, 2010., Καψάλης & Χανιωτάκης, 2011).

Με τον Νόμο 1304/1982 (ΦΕΚ 114) τη θέση του θεσμού του επιθεωρητή που καταργείται παίρνει αυτός του σχολικού συμβούλου με επιστημονικό, παιδαγωγικό και συμβουλευτικό ρόλο, και μεταξύ των άλλων στο άρθρο 1, παράγραφο 6, ενός των καθηκόντων του είναι η συμμετοχή του «στη διαδικασία αξιολόγησης του διδακτικού προσωπικού και κατά περίπτωση στα αρμόδια συλλογικά όργανα» (Ρεκαλίδου & Πεντέρη, 2010., Καπαχτσή, 2008). Όμως και ο θεσμός του σχολικού συμβούλου εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται με επιφυλακτικότητα από τους εκπαιδευτικούς που πιστεύουν ότι καθοδηγητικός του ρόλος δε μπορεί να είναι συγχρόνως και αξιολογικός γιατί τον τρόπο αυτό εξακολουθεί να συντηρεί το φόβο του επιθεωρητισμού (Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, 2009).

Σύμφωνα, με τον Νόμο 1566/85, περί εκσυγχρονισμού της «Δομής και λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» καθιερώνεται επισήμως ο όρος «αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου» και προβλέπεται η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος (το οποίο όμως ποτέ δεν εκδόθηκε) κατά το οποίο ορίζονται τα κριτήρια η διαδικασία, ο τύπος, ο χρόνος, το περιεχόμενο και τα όργανα της αξιολόγησης. Επίσης στον ίδιο νόμο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) αποτελεί ένα συμβουλευτικό σώμα ως προς το ΥΠ.Ε.Π.Θ., που έχει ως αρμοδιότητα την ανάπτυξη των Α.Π.Σ. (Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών) και την επίβλεψη συγγραφής διδακτικών βιβλίων (Κωνσταντίνου, 2013).

Το 1990, με Υπουργό Παιδείας το Β. Κοντογιαννόπουλο, δημοσιεύεται το Προεδρικό Διάταγμα 390/90 «Οργάνωση και Λειτουργία των Δημοτικών Σχολείων», επαναφέροντας στο δημοτικό σχολείο τις εξετάσεις και τη βαθμολογία, μαζί με τις «μονάδες παιδαγωγικού ελέγχου», τα οποία έμειναν ανεφάρμοστα γιατί ξέσπασε γενικότερη κρίση στην εκπαίδευση.

Στο ίδιο μήκος κύματος, το 1991, ο νέος Υπουργός Γ. Σουφλιά, παρουσιάζει το Προεδρικό Διάταγμα 426/91 «Αξιολόγηση και ενισχυτική διδασκαλία μαθητών δημοτικού σχολείου», σύμφωνα με το οποίο επανέρχονται οι γραπτές προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις για την Ε΄ και την ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού.

Ακολούθως, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφο 6, του Νόμου 2043/1992 περί «Εποπτείας και διοίκησης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» υπεύθυνος της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ορίζεται διευθυντής, ο υποδιευθυντής και ο προϊστάμενος των σχολείων. Στο δε Προεδρικό Διάταγμα 320/93, επιχειρείται η αξιολόγηση – κρίση των εκπαιδευτικών με την αναβίωση μεθόδων κλασικού επιθεωρητισμού.

Όμως με την αλλαγή της Κυβέρνησης ο νέος Υπουργός Δ. Φατούρος καταργεί το Προεδρικό Διάταγμα της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών (22.11.1994) και τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γίνονται αλλαγές στο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών, με την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος 409/94.

Ο Νόμος 2327/95 ιδρύει το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας αναλαμβάνει την ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων δεικτών και κριτηρίων στον τομέα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης.

Κατ' επέκταση, ο Νόμος 2525/97 θέτει το πλαίσιο και τους σκοπούς της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 140/1998 «Όροι και διαδικασία της μονιμοποίησης των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και υπηρεσιακής εξέλιξης αυτών, παρεχόμενες εγγυήσεις στους αξιολογούμενους και διαδικασία οριστικοποίησης των εκθέσεων αξιολόγησης» ολοκληρώνεται το θεσμικό πλαίσιο για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Καθορίζονται, σύμφωνα με το διάταγμα: ο χρόνος, το περιεχόμενο και ο τύπος της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, το Σώμα των Μονίμων Αξιολογητών, κ.α., ενώ με την Υπουργική Απόφαση Δ2/1938/27/2/1998 προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Αξιολόγησης των Σχολικών Μονάδων. Επιπροσθέτως, ορίζεται ότι για την μονιμοποίηση και εξέλιξη των εκπαιδευτικών αναγκαία προϋπόθεση είναι να συνταθεί έκθεση αξιολόγησης της παιδαγωγικής και διδακτικής τους επάρκειας από τους διευθυντές των σχολείων, τους σχολικούς συμβούλους και τους μόνιμους αξιολογητές. Ο νόμος έμεινε ανεφάρμοστος, γιατί προκάλεσε πολλές αντιδράσεις καθώς επαληθεύεται για άλλη μια φορά πως η αξιολόγηση οδηγεί σε πειθαρχικές κυρώσεις (Καπαχτσή, 2008., Βαγενάς, 2001).

Τέσσερα χρόνια αργότερα, ο Υπουργός Π. Ευθυμίου, ψηφίζει το Νόμο 2986/2002 «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5 του νόμου προσδιορίζονται ο σκοπός, οι στόχοι και τα υπηρεσιακά όργανα της όλης διαδικασίας, καταργείται το Σώμα των Μονίμων Αξιολογητών, ορίζοντας ως νέο φορέας αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.) και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) ενώ η αναφορά στο εκπαιδευτικό έργο γίνεται σε σχέση με τη σχολική μονάδα (Ξωχέλλης, 2006., Ζουγανέλη κ.ά., 2008). Όσον αφορά την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως ξεχωριστή διαδικασία (αν και δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί), προκαλεί έντονες αντιδράσεις στο εκπαιδευτικό χώρο, καταδεικνύοντας για άλλη μια φορά ότι η μορφή και το είδος του μηχανισμού αξιολόγησης δεν είναι «ζήτημα τεχνικής απόφασης» της εκπαιδευτικής πολιτικής, αλλά ζήτημα με πολιτικοκοινωνικές επιπτώσεις στον εκπαιδευτικό χώρο (Solomon, 1998).

Το 2010, σ' ένα περιβάλλον οικονομικής κρίσης και αναγκαίων τομών για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και της λειτουργίας του δημοσίου το ΥΠΔΒΜΘ, με βάση το σύνθημα «Νέο Σχολείο: Πρώτα ο μαθητής» και αξιοποιώντας το ν. 3848/2010 δημοσιεύει την Εγκύκλιος Γ1/37100/31-03-2010 «Αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας», στην οποία αναφέρεται η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος της Α.Ε.Ε. σε σχολεία που θα επιλεγούν, για να αναπτύξουν σχέδια δράσης με στόχο την ανάπτυξη και βελτίωση της σχολικής μονάδας, ενώ στο άρθρο 32 του Νόμου 3848/2010 «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού- καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις», αναφέρεται ότι μετά την εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης, θα ακολουθήσει η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών.

Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο του ν. 3848/2010, ορίζονται τα υπηρεσιακά όργανα που είναι υπεύθυνα για την κατάρτιση και γνωστοποίηση των σχεδίων δράσης και των εκθέσεων αξιολόγησης των σχολείων, παράλληλα με το άρθρο 1, του Νόμου 3966/2011 ιδρύεται ο νέος φορέας αξιολόγησης (Ι.Ε.Π.), ενώ με το άρθρο 12 ορίζεται η κατάργηση των δυο προηγούμενων φορέων αξιολόγησης (Κ.Ε.Ε.) και (Π.Ι.) που είχαν οριστεί με τον ν. 2986/2002.

Ο Νόμος 4024/11, αναφέρεται σε συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015.

Η γενίκευση κι εφαρμογή της ΑΕΕ για όλες τις σχολικές μονάδες ανακοινώνεται με την Εγκύκλιο Γ1/14841/13-12-2012 και μέσα σε χρονικό διάστημα μικρότερο των δέκα μηνών, ένα πλήθος νομοθετικών πρωτοβουλιών στοχεύει στην υποχρεωτική εφαρμογή της: Υπουργική Απόφαση 30972/Γ1(ΦΕΚ.614,τ.Β'/15-3-2013), Εγκύκλιο 157723/ Γ1/ 23-10-2013, Προεδρικό Διάταγμα 152/5-11-2013. Και ενώ στην Εγκύκλιο του Υφυπουργού Παιδείας Γ1/190089/10-12-13 ορίζεται ότι: «η εφαρμογή της ΑΕΕ, κατά το σχολικό έτος 2013-14, στα σχολεία είναι υποχρεωτική», στη σχετικά πρόσφατη Εγκύκλιο του Υφυπουργού Παιδείας 44375/Γ1/24.03.2014, ορίζονται συγκεκριμένες ημερομηνίες για τη συγκρότηση των ομάδων εργασίας, τη συνεδρίαση των συλλόγων διδασκόντων και την υποβολή της έκθεσης γενικής εκτίμησης κάθε σχολείου ηλεκτρονικά στο ΙΕΠ μέσω του Παρατηρητηρίου της ΑΕΕ.

Τέλος, σύμφωνα με Νόμο 4336/15 έχουν αναληφθεί συγκεκριμένες δεσμεύσεις ώστε η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των σχολικών μονάδων θα συνάδει με το γενικό σύστημα αξιολόγησης της δημόσιας διοίκησης.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, μελετώντας το θεσμικό πλαίσιο που αφορά την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας από τις αρχές του διαπιστώνεται ότι: ενώ σε όλα τα νομοθετικά κείμενα προβάλλεται ως στόχος της αξιολόγησης η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ουσιαστικά η ύπαρξη προσπαθειών συστηματικής αξιολόγησης απουσιάζει. Τόσο το Υπουργείο Παιδείας όσο και η Ο.Λ.Μ.Ε. και η Δ.Ο.Ε. διαφοροποιούνται ως προς τον τρόπο υλοποίησης της, με τις συνδικαλιστικές θέσεις των εκπαιδευτικών να τονίζουν ότι ο θεσμός της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου πρέπει να είναι ξεκάθαρος ως προς τους στόχους που αποβλέπει, τα δε αποτελέσματα του να αξιοποιούνται μόνο για ανατροφοδότηση της διδακτικής πρακτικής και όχι για την βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη των εκπαιδευτικών λειτουργών (Αθανασιάδης, 2001., Αθανασίου & Χαμπηλομάτη, 2006., Ζουγανέλη κ.ά. 2007).

5. ΤΟ ΠΙΛΟΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ «Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ (ΑΕΕ) ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ -ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ»

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΑΣΑ του 2011, «Η Ελλάδα είναι μία από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες που δεν έχουν εξωτερική αξιολόγηση της μάθησης ή εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και της διδασκαλίας ή οποιοδήποτε άλλο ανάλογο μηχανισμό σύγκρισης για τη διασφάλιση ποιότητας...» έτσι έγινε μία προσπάθεια πιλοτικής εφαρμογής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού της έργου με τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης.

Το πιλοτικό - ερευνητικό έργο «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας: Διαδικασία αυτοαξιολόγησης» αποτελεί βασική προτεραιότητα των πολιτικών του ΥΠΑΙΘΠΑ στα πλαίσια των δράσεων του ΕΣΠΑ για το «Νέου Σχολείου» («Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, 3 - Οριζόντια Πράξη» με MIS295381) (<http://aee.iep.edu.gr>) Εφαρμόζεται πιλοτικά, σε 550 σχολικές μονάδες, τα σχολικά έτη 2010-11 και 2011-12, στη συνέχεια επεκτείνεται σταδιακά σε όλα τα σχολεία της χώρας, ενώ από το σχολικό έτος 2013-14 ορίζεται η υποχρεωτική εφαρμογή του η οποία συνοδεύεται από έντονες αντιδράσεις της ΔΟΕ κι ΟΛΜΕ.

5.1 Η έννοια του όρου «Αυτοαξιολόγηση»

Ο όρος «αυτοαξιολόγηση» χρησιμοποιείται συχνά τόσο στην ελληνική όσο και στην ξένη βιβλιογραφία, ως συνώνυμος της εσωτερικής αξιολόγησης. Ο Σολομών (1999: 18) αποδίδει στον όρο, τη σαφή διάκριση του μεταξύ των δύο μορφών εσωτερικής αξιολόγησης: την ιεραρχική εσωτερική αξιολόγηση και τη συλλογική εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση, μεταξύ των οποίων υπάρχει διαφορετική λογική (Καραλής, 2006).

Η αυτοαξιολόγηση, παρουσιάζεται συνήθως σε αποκεντρωμένα εκπαιδευτικά συστήματα και ακολουθεί διαδικασίες που σχεδιάζονται, οργανώνονται, παρακολουθούνται και αξιολογούνται από τους ίδιους τους παράγοντες της σχολικής μονάδας (ο Scriven (1991: 327) περιορίζει την εμβέλεια του όρου, μόνον στα φυσικά πρόσωπα)

Άλλωστε, σύμφωνα με τους Κουτούζη & Χατζηευστρατίου (1999), η εμπλοκή του ίδιου του εκπαιδευτικού στη διαδικασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου θεωρείται απαραίτητη, προκειμένου ο ίδιος να κατανοήσει τις αστοχίες και ατέλειες κατά την εφαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να τις διορθώσει. Άλλωστε, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν πολύ καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της διδακτικής πρακτικής και, συνεπώς, μπορούν να αξιολογήσουν όλους τους παράγοντες, που συμβάλλουν στην ποιοτική αναβάθμισή της»

Η αυτοαξιολόγηση, ως σύστημα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου δεν είναι αυτοσκοπός και πολύ περισσότερο δε συνδέεται με μετρήσεις και διαδικασίες ελέγχου των μαθητών και των εκπαιδευτικών (Kyriakides & Campbell, 2004), αλλά συμβάλλει στην

ανάπτυξη πολιτικής για αλλαγή των νοοτροπιών, των εκπαιδευτικών πρακτικών, των σχέσεων μεταξύ των μελών του εκπαιδευτικού σώματος και διαμορφώνει κουλτούρα ολιστικής ποιότητας με κοινό στοχασμό και συνεχή διάλογο.

Η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) στη σχολική μονάδα αποτελεί μια συνεχή δυναμική διαδικασία αυτοαξιολόγησης η οποία ενσωματώνεται στη λειτουργία του σχολείου. Όπως κάθε σχολείο είναι μοναδικό έτσι και η διαδικασία της αυτοαξιολόγησης του είναι μοναδική (MacBeath & Jacobsen, 2005:160).

Περιλαμβάνει την αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης στο σχολείο, ενώ συνδέεται με τον γενικότερο εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη ειδικών σχεδίων δράσης που ως σκοπό έχουν τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου στους τομείς που το κάθε σχολείο επιλέγει ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές του (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012: 3-5).

5.2 Τα βασικά χαρακτηριστικά της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας

Μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας είναι τα εξής:

Συμμετοχικότητα, συλλογικότητα	Προϋποθέτει ότι όλοι οι παράγοντες της σχολικής μονάδας (σύλλογος διδασκόντων, μαθητές, γονείς κ.ά.) θα εργαστούν και θα συνεργαστούν για τη βελτίωση της ποιότητας του έργου που «παράγει» μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης και σεβασμού.
Ηγεσία	Προϋποθέτει αποτελεσματική ηγεσία.
Αναστοχασμός	Προϋποθέτει ότι οι παράγοντες της σχολικής μονάδας εμπλέκονται σε μια διαδικασία κριτικού στοχασμού, σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για τη βελτίωση του έργου που αυτή «παράγει».
Στηρίζεται σε δεδομένα	Η λήψη αποφάσεων στηρίζεται σε συγκεκριμένα και αξιόπιστα δεδομένα ή στοιχεία.
Ευελιξία	Προϋποθέτει δημιουργικότητα και ετοιμότητα για αναθεώρηση των πρακτικών του σχολείου από την πλευρά της διεύθυνσης και των εκπαιδευτικών του σχολείου.
Συνεχής, διαρκής	Κάθε φάση ή στάδιο της αυτοαξιολόγησης ανήκει σε έναν διαρκή κύκλο που εστιάζει στη βελτίωση του έργου του σχολείου και της μάθησης. Τα αποτελέσματά της

	ανατροφοδοτούν τις δράσεις βελτίωσης οι οποίες με τη σειρά τους αξιολογούνται.
Βελτιώνει τη διδασκαλία	Εστιάζει στη βελτίωση της διδασκαλίας μέσα στο σχολείο.
Επικοινωνία	Εστιάζει στο άνοιγμα του σχολείου στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Πηγή: Irish Department of Education and Skills (2012:13)

5.3 Νομοθετικό Πλαίσιο και πεδίο εφαρμογής της ΑΕΕ

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η αυτοαξιολόγηση, στηρίζεται στους N.2986/2002, άρθρ. 4. και N.3848/2010, άρθρ. 32.

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση: 30972/Γ1(ΦΕΚ.614,τ.Β'/15-3-2013) «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας – Διαδικασία αυτοαξιολόγησης» προσδιορίζεται η έννοια της αυτοαξιολόγησης ως διαδικασία κινητοποίησης «...όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας για την ανάπτυξη δράσεων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης, την ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών, την ενίσχυση της ισότητας και την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία».

Το άρθρο 2, της ίδιας Εγκυκλίου του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α., ορίζει το *πεδίο εφαρμογής* της, σύμφωνα με το οποίο, οι σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων της γενικής εκπαίδευσης της χώρας αξιολογούν:

- Το εκπαιδευτικό τους έργο, κάθε χρόνο, ως προς την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.
- Κάθε σχολική μονάδα, ως το τέλος Σεπτεμβρίου, προσδιορίζει τους εκπαιδευτικούς στόχους, προγραμματίζει τις ετήσιες δραστηριότητες της και καταρτίζει ειδικά προγράμματα δράσης που σκοπό έχουν τόσο την αντιμετώπιση προβλημάτων και αδυναμιών όσο και τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού της έργου.

5.4 Οι συμμετέχοντες στη διαδικασία και οι ρόλοι τους

Στην Εγκύκλιο του Υφυπουργού Παιδείας Γ1/190089/10-12-13 ορίζεται ότι την ευθύνη της υλοποίησης έχουν οι Διευθυντές και ο Σύλλογος Διδασκόντων των σχολικών μονάδων, με την επιστημονική /παιδαγωγική στήριξη των Σχ. Συμβούλων και τη διοικητική των Διευθυντών Διευθύνσεων, ενώ τη διαδικασία υλοποιούν ομάδες εργασίας από μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων.

Ο *διευθυντής του σχολείου* αποτελεί την κινητήρια δύναμη της σχολικής μονάδας και είναι υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία της και την ανάδειξή της ως παράμετρο για την αλλαγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Στραβάκου, 2003: 30). Επιπλέον:

- Είναι ο κύριος υπεύθυνος για την τον συντονισμό και την αξιολόγηση της οργανωτικής και διοικητικής αποτελεσματικότητας σε σχολικό επίπεδο (π.χ. απουσίες εκπαιδευτικών, σχέσεις γονέων-δασκάλων, σχολική διαρροή κ.ά.).
- Υποβάλλει την ετήσια έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση των σχολικών στόχων.
- Είναι ο υπεύθυνος της υλικοτεχνικής υποδομής-εξοπλισμού καθώς και για της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, πάντα σε μικρό - επίπεδο.
- Ορίζει τις ημερομηνίες για τις συνεδρίες της ολομέλειας του συλλόγου διδασκόντων.
- Συντονίζει τη συζήτηση σ' αυτές.
- Υποστηρίζει την απρόσκοπτη εργασία των επιμέρους ομάδων υλοποίησης της ΑΕΕ.
- Παρέχει όποιες διευκολύνσεις χρειάζονται οι συμμετέχοντες για την ανάπτυξη της διαδικασίας (π.χ. πρόσβαση στα αρχεία του σχολείου).
- Συμβάλλει στη διαμόρφωση θετικού κλίματος και πλαισίου εργασίας που διευκολύνει την εποικοδομητική επικοινωνία και συνεργασία των συμμετεχόντων κλπ.

Στην *Ολομέλεια* συμμετέχουν ο Διευθυντής οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας και προαιρετικά με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων μπορεί να προσκληθούν και οι εκπρόσωποι γονέων ή μαθητών (στη δευτεροβάθμια). Ο ρόλος της ολομέλειας είναι να:

- Θέτει τα ερευνητικά ερωτήματα.
- Ορίζει τα κριτήρια ποιότητας του δείκτη.
- Επιλέγει τις πηγές για την άντληση των πληροφοριών.
- Ορίζει τις τεχνικές για συλλογή των πληροφοριών.
- Αξιοποιεί πληροφορίες που είναι ήδη διαθέσιμες στο σχολείο.
- Κατανέμει δραστηριότητες σε ομάδες και μέλη.
- Ορίζει το χρονοδιάγραμμα της διερεύνησης του δείκτη (Υ.ΠΑΙ.Θ / Ι.Ε.Π, (2013).

Επίσης η ολομέλεια παραδίδει στον διευθυντή:

- ✓ Εκθέσεις προόδου και αποτελεσμάτων του έργου (γενικής εκτίμησης, συστηματικής διερεύνησης, τετραμήνων, ετήσιας και τελικής αξιολόγησης).
- ✓ Το σύνολο του υλικού όπως: Πρακτικά, Ημερολόγιο καταγραφής όλων των συναντήσεων των ομάδων εργασίας και της ολομέλειας, των σχεδίων δράσης

- ✓ Τα εργαλεία (φόρμες καταγραφής δεδομένων, ερωτηματολόγια, σχέδια συνέντευξης, κ.τ.λ.).

Επιπροσθέτως, τόσο ο διευθυντής του σχολείου όσο και ο σύλλογος των διδασκόντων συνεργάζονται με το σχολικό σύμβουλο της περιφέρειας που ανήκει το σχολείο.

Ο Σχολικός Σύμβουλος:

- Έχει την ευθύνη για την επιστημονική και παιδαγωγική καθοδήγηση των εκπαιδευτικών.
- Μπορεί να συμμετέχει, εφόσον του ζητηθεί, στην ολομέλεια του σχολείου.
- Δίνει τις αναγκαίες για την υλοποίηση της αυτοαξιολόγησης οδηγίες.

Η σχολική μονάδα, μπορεί αν θέλει, να επιλέγει έναν ή περισσότερους «κριτικούς φίλους» ανάλογα με το υπό διερεύνηση θέμα, (π.χ. Πανεπιστημιακό, Σχολικό Σύμβουλο άλλης περιφέρειας, άλλον ειδικό επιστήμονα κ.λπ.).

Ο Κριτικός Φίλος:

- Μελετά κριτικά/ παρακολουθεί με κριτική, εποικοδομητική στάση τις δράσεις της σχολικής μονάδας.
- Κάνει προτάσεις, η υιοθέτηση των οποίων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του συλλόγου διδασκόντων.

Η ολομέλεια αποφασίζει για τη συμμετοχή του κριτικού φίλου σε κάποια συνεδρίασή της, καθώς και για τις προτάσεις που θα υιοθετήσει.

5.5 Εποπτεία και Αξιολόγηση της ΑΕΕ

Το άρθρο 8 της Εγκυκλίου 30972/Γ1 του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. ορίζει ότι η αξιολόγηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων της ΑΕΕ πραγματοποιείται κάθε τέσσερα χρόνια ενώ την ετήσια ευθύνη της εποπτείας, του συντονισμού και της αξιολόγησης της ΑΕΕ έχουν:

- Σε κεντρικό επίπεδο οι Διευθύνσεις Σπουδών Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Ειδικής Αγωγής Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.
- Σε περιφερειακό επίπεδο οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χώρας και οι Διευθύνσεις Π.Ε. και Δ.Ε.

Τον Ιούνιο του κάθε έτους οι σχολικές μονάδες υποβάλλουν την ετήσια έκθεση αξιολόγησης στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης.

Ακολούθως, οι Διευθύνσεις των σχολικών μονάδων με βάση τα στοιχεία των εκθέσεων των σχολικών μονάδων συντάσσουν και υποβάλλουν «Συγκεντρωτική Έκθεση Αξιολόγησης» προς την οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης.

Οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης συντάσσουν και υποβάλλουν Συγκεντρωτική Έκθεση Αξιολόγησης της περιφέρειας προς το Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α., την οποία κοινοποιούν προς το Ι.Ε.Π. Εκεί συγκροτείται Ομάδα Αξιολόγησης στην οποία μετέχουν στελέχη του Ι.Ε.Π. και του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. και μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας υποστηρίζει το έργο της ΑΕΕ στις σχολικές μονάδες, μελετά τα στοιχεία των εκθέσεων που αξιοποιούνται για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό σε κεντρικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

Μετά από σχετική εισήγηση του Ι.Ε.Π, ανάλογα με τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στο χώρο της εκπαίδευσης, μπορεί να επικαιροποιείται ή να τροποποιείται το πλαίσιο, το εκπαιδευτικό υλικό και οι διαδικασίες εφαρμογής της ΑΕΕ από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.

5.6 Το Παρατηρητήριο της ΑΕΕ

Στο άρθρο 7 της εν λόγω Υπουργικής Απόφασης προσδιορίζεται ο ρόλος του «Παρατηρητηρίου της ΑΕΕ» ως υποστηρικτική της δομή σε εθνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, αυτό εποπτεύεται λειτουργικά και διαχειριστικά από το Ι.Ε.Π., υπάρχει και λειτουργεί στο διαδικτυακό τόπο (<http://aee.iep.edu.gr/about/webpage>):

A. Ως ιστοχώρος ενημέρωσης και πληροφόρησης της εκπαιδευτικής κοινότητας με σκοπό:

- ✓ Την επιστημονική υποστήριξη των σχολικών συμβούλων, των διευθυντών των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών στα θέματα της ΑΕΕ
- ✓ Την υποστήριξη της βιωσιμότητας και της καλής λειτουργίας της ΑΕΕ
- ✓ Τη συνεχή παρακολούθηση των εξελίξεων σε ζητήματα αξιολόγησης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και την επεξεργασία σχετικών στοιχείων και μελετών
- ✓ Τις ανταλλαγές τεχνογνωσίας, εμπειρίας και τη διάχυση καλών πρακτικών σε εξειδικευμένα ζητήματα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στις σχολικές μονάδες της χώρας

B. Ως Φόρουμ επικοινωνίας μεταξύ των σχολικών συμβούλων, των διευθυντών των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών στα θέματα της ΑΕΕ. Ειδικότερα παρέχει τη δυνατότητα:

- ✓ Στους σχολικούς συμβούλους να ανταλλάσσουν προτάσεις και εμπειρίες σχετικές με τον συντονισμό και την επιστημονική υποστήριξη των εκπαιδευτικών προκειμένου να αναπτύξουν δράσεις για την βελτίωση του εκπαιδευτικού τους έργου κ.ά.
- ✓ Στους διευθυντές των σχολικών μονάδων προκειμένου να ανταλλάσσουν απόψεις και εμπειρίες, να συζητούν και να ζητούν διευκρινίσεις σχετικές με την εφαρμογή της ΑΕΕ στο σχολείο τους κ.ά.
- ✓ Στους εκπαιδευτικούς να αναδεικνύουν ζητήματα που τους απασχολούν σχετικά με τον προγραμματισμό, τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, την ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων δράσης κ.ά.

Γ. Ως Δίκτυο Πληροφόρησης σε εθνικό επίπεδο που έχει ως σκοπό:

- ✓ Την επεξεργασία των δεδομένων των εκθέσεων των σχολικών μονάδων και την πληροφόρηση των εκπαιδευτικών αρχών σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο
- ✓ Την υποστήριξη του έργου των σχολικών συμβούλων στην αξιοποίηση των εκθέσεων των σχολικών μονάδων και την υποβολή προτάσεων προς το Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.
- ✓ Τη διαρκή ενημέρωση των υπηρεσιών του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. σε κεντρικό επίπεδο για τα δεδομένα των σχολικών μονάδων για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και των πολιτικών του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. (<http://aee.iiep.edu.gr>)

Βασικά στοιχεία κάθε πλαισίου αξιολόγησης αποτελούν τα εξής (MacBeath, 2001:139): Η ενιαία φιλοσοφία που διέπει το πλαίσια συνολικά. Οι κατευθυντήριες αξίες για τις διαδικασίες αξιολόγησης. Ένα σύνολο από κριτήρια ποιότητας που θα χρησιμοποιηθούν στην αξιολόγηση. Μια ενδεικτική μορφή οργάνωσης των διαδικασιών της αξιολόγησης. Οι μέθοδοι και τα εργαλεία της αξιολογικής έρευνας.

5.7 Σκοπός της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας

Πρωταρχικός σκοπός της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας δεν είναι ο έλεγχος, αλλά η διαμόρφωση ενός πλαισίου δράσης από όλους τους παράγοντες της σχολικής μονάδας το οποίο μακροπρόθεσμα θα επιφέρει αλλαγή ή βελτίωση της ποιότητας του έργου που αυτή «παράγει». Στο πλαίσιο αυτό οι εκπαιδευτικοί:

- Ιεραρχούν τις ανάγκες του σχολείου
- Υλοποιούν τις σχεδιασμένες δράσεις
- Σχεδιάζουν παρεμβάσεις – δραστηριότητες
- Κερδίζουν την εμπιστοσύνη και την αναγνώριση κοινωνίας και πολιτείας.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Creemers & Kyriakides, (2006), η αποτελεσματικότητα ενός σχολείου διαφαίνεται όταν αφενός αναλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν σε βελτίωση της διδακτικής πράξης και του μαθησιακού περιβάλλοντός του και αφετέρου, αναπτύσσει μηχανισμούς αξιολόγησης τέτοιους ώστε να μπορεί να βελτιώνει συνεχώς την πολιτική του. Εξάλλου «δείκτης υγείας του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας αποτελεί η ικανότητα και δυνατότητα των σχολικών κοινοτήτων να χρησιμοποιούν τα εργαλεία της αυτοαξιολόγησης και της αυτοβελτίωσης» (MacBeath, 2001:21).

Σύμφωνα, με το άρθρο 1 παράγραφο 3 και 4 της Υπουργικής Απόφασης 30972/Γ1/5-03-2013, «Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου συμβάλλει στην ενίσχυση των σχέσεων και των συνεργασιών στο σχολείο, στην αναβάθμιση των διδακτικών και παιδαγωγικών

πρακτικών, στην προώθηση της καινοτομίας. Η αξιολόγηση αποτελεί μια διαδικασία κινητοποίησης όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας για την ανάπτυξη δράσεων με στόχο:

- την βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης
- την ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών
- την ενίσχυση της ισότητας και
- την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων
- την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού και
- το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία».

Επιπροσθέτως, συνδέεται:

- Με τη δημιουργία σταθερών δομών (Παρατηρητήριο της ΑΕΕ, Δίκτυο Πληροφόρησης της ΑΕΕ) προκειμένου να εξασφαλίσουν τη δικτύωση, την επικοινωνία, μεταξύ των σχολικών μονάδων όλης της χώρας
- Με τη συνεχή ανατροφοδότηση για το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής και τη συγκεκριμενοποίηση επιμορφωτικών και άλλων παρεμβάσεων (Κάτσικας, & Καββαδίας, 2002)
- Με την ενίσχυση των σχέσεων εμπιστοσύνης όλων των παραγόντων της σχολικής μονάδας (π.χ. εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών κ.α.)
- Με την αναβάθμιση του σχολικού περιβάλλοντος ως παράγοντα μάθησης και ανάπτυξης της δημιουργικότητας και προσωπικότητας των παιδιών (Δρακόπουλος, 2013).

5.8 Αναγκαιότητες που προκύπτουν κατά τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της αυτοαξιολόγησης, προτείνονται στους «(εκπαιδευτικούς) - παράγοντες του σχολείου αλληλεξαρτώμενα στάδια παρεμβάσεων», με βάση τα εξής ερωτήματα:

- Ποια είναι η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο μας σήμερα;
- Πού θέλουμε να φτάσουμε;
- Τι πρέπει και πώς πρέπει να το κάνουμε για να φτάσουμε εκεί που θέλουμε;
- Τι πρόοδο κάναμε;
- Πόσο και πώς ωφεληθήκαμε ως άτομα και ως σύνολο από την παραπάνω διαδικασία;

- Σε ποιους τομείς βελτιώθηκε η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και η εικόνα του σχολείου μας; (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012 Τόμος Ι: 9).

Επιχειρώντας να απαντηθούν τα ερωτήματα αναδεικνύονται οι ακόλουθες αναγκαιότητες: (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012 Τόμος Ι: 10)

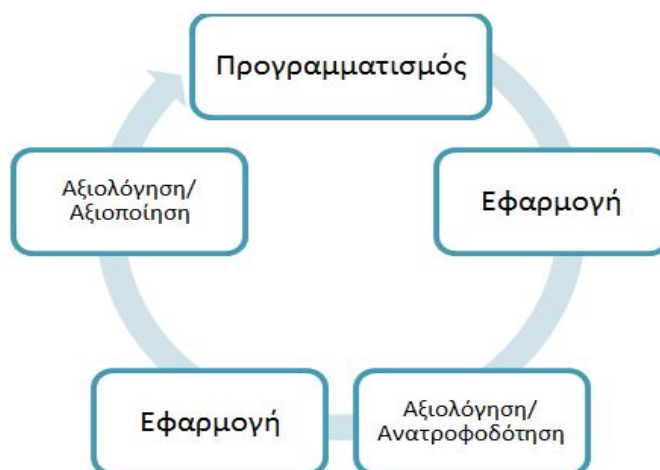
- Διατύπωση κοινά αποδεκτών στόχων και προτεραιοτήτων δράσης.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση των κοινά αποφασισμένων δράσεων.
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση του πραγματοποιηθέντος εκπαιδευτικού έργου.
- Ανατροφοδότηση από τα αποτελέσματα «του πραγματοποιηθέντος εκπαιδευτικού έργου» και καθορισμός νέων στόχων (Παπαναούμ, 1985).

6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΕΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

6.1 Το σχήμα Π-Ε-Α-Ε-Α: Οι Διαδικασίες αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου

Για να απαντήσει το σχολείο στα παραπάνω βασικά ερωτήματα, αναπτύσσει σταθερές διαδικασίες αυτοαξιολόγησης, οι οποίες προσδιορίζονται από το σχήμα:

Π-Ε-Α-Ε-Α

Προγραμματισμός, Εφαρμογή, Αξιολόγηση/ Ανατροφοδότηση, Εφαρμογή, Αξιολόγηση/ Αξιοποίηση.

Το παραπάνω σχήμα έχει εμπνευστεί από την θεωρία του Deming σχετικά με τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. Η θεωρία αποτυπώνεται με ένα αντίστοιχο συνεχή κύκλο, ο οποίος αποτελούνταν από τέσσερα στάδια τα οποία περιέγραφαν μια διαδικασία συνεχούς βελτίωσης επιχειρήσεων και οργανισμών. Η λογική του κύκλου είναι όλα ξεκινούν από τον προγραμματισμό, ακολουθώντας η εφαρμογή του σχεδίου, οι έλεγχοι, οι δοκιμές και τέλος οι απαιτούμενες τροποποιήσεις που θα χρειαστούν κατά την εφαρμογή του σχεδίου. Στα βήματα αυτά του σχεδιασμού του ο Deming αντιπροσωπεύει τα τρία βασικά αξιώματα της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας:

- τη δέσμευση της Διοίκησης για βελτίωση,
- την εφαρμογή της στατιστικής μεθοδολογίας,
- τη βελτίωση των σχέσεων (Λογοθέτης, 1992:85-89)

Πιο συγκεκριμένα, τα στάδια της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας, στα πλαίσια της εφαρμογής της παραπάνω θεωρίας σύμφωνα με (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012 Τόμος Ι, σελ. 9-10) είναι:

Προγραμματισμός: Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, κάθε σχολείο, κάνοντας τον απολογισμό της προηγούμενης σχολικής χρονιάς και λαμβάνοντας υπόψη τις νέες συνθήκες λειτουργίας, ιεραρχεί τις προτεραιότητές του, προγραμματίζει και σχεδιάζει τις δράσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση αδυναμιών και προβλημάτων και καθορίζει διαδικασίες

παρακολούθησης και ανατροφοδότησης προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή και η συνέχεια στη λειτουργία του, ανεξαρτήτως των επιμέρους αλλαγών στο δυναμικό του.

Εφαρμογή: Η υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς (πρόγραμμα Σπουδών, σχολικό πρόγραμμα, δραστηριότητες, παρεμβάσεις, δράσεις βελτίωσης κ.λπ.) γίνεται με βάση τον προγραμματισμό που προηγήθηκε.

Αξιολόγηση/ Ανατροφοδότηση: Κατά τακτά χρονικά διαστήματα (π.χ. ανά τρίμηνο) εφαρμόζονται διαδικασίες παρακολούθησης (π.χ. βαθμολογίες/ πρόοδος μαθητών), διαμορφωτικής αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του εκπαιδευτικού έργου.

Εφαρμογή: Το σχολείο, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης προβαίνει στη λήψη μέτρων ή στην τροποποίηση του αρχικού προγραμματισμού, όπου απαιτείται, με σκοπό την προσαρμογή σε νέα δεδομένα.

Αξιολόγηση/ Αξιοποίηση: Στη λήξη της σχολικής χρονιάς, το σχολείο αξιολογεί την πρόοδο και/ ή τα αποτελέσματα των επιμέρους δράσεων προκειμένου να αξιοποιηθούν για τον προγραμματισμό του επόμενου σχολικού έτους.

Οι διαδικασίες του παραπάνω σχήματος Π-Ε-Α-Ε-Α αναπτύσσονται στο πλαίσιο και των δύο κύκλων αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου (ετήσιου και σχεδίων δράσης).

6.2 Οι διαδικασίες υλοποίησης της ΑΕΕ στο πλαίσιο των δυο κύκλων

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου του σχολείου, υλοποιείται σε δύο παράλληλους χρονικούς κύκλους:

- ✓ στον κύκλο της ετήσιας λειτουργίας της σχολικής μονάδας, και
- ✓ στον κύκλο των σχεδίων δράσης με σκοπό τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.

Το σχέδιο δράσης είναι ένα σύντομο και σαφές κείμενο όπου περιγράφεται ένα σύνολο δραστηριοτήτων με τις οποίες το σχολείο απαντά στο βασικό ερώτημα “Τι πρέπει και πώς πρέπει να το κάνουμε για να βελτιώσουμε την ποιότητα της εκπαίδευσης στο σχολείο μας”. Σκοπός του είναι να διασφαλίσει το κύρος και την αποτελεσματικότητα αυτών των δραστηριοτήτων σε όλες τις φάσεις υλοποίησής τους. Συγκεκριμένα, δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς και τους υπόλοιπους παράγοντες της σχολικής ζωής (μαθητές, γονείς, εκπροσώπους φορέων, σχολικούς συμβούλους κ.ά.) να:

- έχουν πλήρη και σαφή εικόνα της δράσης και να οργανώσουν αποτελεσματικά τις απαιτούμενες ενέργειες,
- εστιάσουν την προσοχή τους σε συγκεκριμένες ενέργειες που αφορούν στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας,
- καθορίσουν τους πόρους (ανθρώπινους και οικονομικούς), καθώς και την υποστήριξη που χρειάζεται για την υλοποίηση της δράσης,

- διασφαλίσουν τη συνεχή παρακολούθηση της προόδου και την τελική αξιολόγηση της δράσης.

Οι δυο κύκλοι αξιολόγησης (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012 Τόμος Ι: 11)

Ο κύκλος της ετήσιας λειτουργίας ξεκινά με:

- *Τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου:* Αποτελεί διοικητική λειτουργία, η οποία συνδέεται στενά με τη λήψη αποφάσεων σχετικές με το: α) τι πρέπει να εκπληρωθεί στο μέλλον, β) πώς πρόκειται να εκπληρωθεί και γ) πώς πρόκειται να επιτευχθεί (Σαΐτης, 2000). Την ευθύνη της πραγματοποίησής του, στην αρχή του σχολικού έτους, έχει ο διευθυντής και ο σύλλογος διδασκόντων βασιζόμενοι στα αποτελέσματα της ετήσιας αξιολόγησης του προηγούμενου έτους. Έτσι προβαίνουν στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και προγραμματίζοντας τις επιμέρους δράσεις/ δραστηριότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου, εστιάζουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και των αδυναμιών που έχουν εντοπιστεί.
- *Την Εφαρμογή, παρακολούθηση, ανατροφοδότηση και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου:* Η υλοποίηση των δραστηριοτήτων ή δράσεων βάσει τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της σχολικής μονάδας που έχουν σχεδιαστεί στον ετήσιο προγραμματισμό που προηγήθηκε, πραγματοποιείται πάντα σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- *Την Ανάπτυξη σχεδίων δράσης για τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο:* Η διαδικασία της αυτοαξιολόγησης αναπτύσσεται καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους. Οι επιμέρους ομάδες εργασίας του σχολείου δραστηριοποιούνται παράλληλα, τόσο για την υλοποίηση σχεδίων δράσης διαφορετικής διάρκειας, όσο και για την προετοιμασία νέων, πριν την ολοκλήρωση των προηγούμενων. Η ανάπτυξη

των σχεδίων δράσης βασίζεται στο σχήμα Π-Ε-Α-Ε-Α που αναφέρθηκε παραπάνω και στηρίζεται στην υλοποίηση της έρευνας δράσης στο σχολείο. Η έρευνα δράσης πραγματοποιείται, ανάλογα με τις δυνατότητες της σχολικής μονάδας, τη φύση των προβλημάτων που πρόκειται να αντιμετωπίσει και τις ανάγκες του σχεδίου δράσης. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τη σύνταξη Έκθεσης Αξιολόγησης των σχεδίων δράσης καθώς και η καταγραφή τους στην Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης του σχολείου.

- *Η Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης:* Σε αυτήν καταγράφονται στο τέλος κάθε διδακτικού έτους η αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου συνολικά καθώς και η πρόοδος ή/και τα αποτελέσματα των σχεδίων δράσης που υλοποιήθηκαν από το σύλλογο διδασκόντων. Στη συνέχεια με ευθύνη του διευθυντή της σχολικής μονάδας δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του σχολείου και μέσω του δικτύου πληροφόρησης της ΑΕΕ, υποβάλλεται στην οικεία διεύθυνση εκπαίδευσης και στην περιφερειακή διεύθυνση εκπαίδευσης. Η έκθεση αυτή αποτελεί τη βάση στην οποία θα στηριχθεί ο προγραμματισμός του επόμενου σχολικού έτους (Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. / ΙΕΠ, 2012 :15).

6.3 Δράσεις της αυτοαξιολόγησης κατά το 1^ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ

Ενώ οι ετήσιες βασικές διαδικασίες της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ περιγράφονται παραπάνω, ειδικά, για το 1ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ, και δεδομένου ότι δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία αξιολόγησης ή καταγραφή της κατάστασης του σχολείου προστίθενται τα ακόλουθα (Διακρίνονται, για τεχνικούς λόγους, σε διαδικασίες πρώτου και δευτέρου τετραμήνου του σχολικού έτους):

Στο Α' τετράμηνο οι διαδικασίες:

- Ετήσιου προγραμματισμού,
- «Γενικής Εκτίμηση της Εικόνας του Σχολείου» η οποία είναι η εναρκτήρια διαδικασία της ΑΕΕ κατά την οποία το σχολείο απαντά, συντάσσοντας άπαξ τη σχετική *έκθεση*, στο ερώτημα «Ποια είναι η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο μας σήμερα;».
- Συστηματικής διερεύνησης επιλεγμένων δεικτών, αφορά μια ενδεδειγμένη και σε βάθος διερεύνηση των δεικτών, προκειμένου να επιλεγούν τα κατάλληλα σχέδια δράσης, προϋποθέτοντας την επιλογή και αξιοποίηση κατάλληλων μεθόδων και εργαλείων διερεύνησης όπως η σύνταξη ερωτηματολογίων, η διαμόρφωση σχεδίων συνέντευξης και παρατήρησης κ.ά. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής αποτυπώνονται στην *προαιρετική Έκθεση Συστηματικής Διερεύνησης* του σχολείου.

Οι διαδικασίες του Β' τετραμήνου αφορούν:

- την ιεράρχηση προτεραιοτήτων και τη διαμόρφωση σχεδίων δράσης και

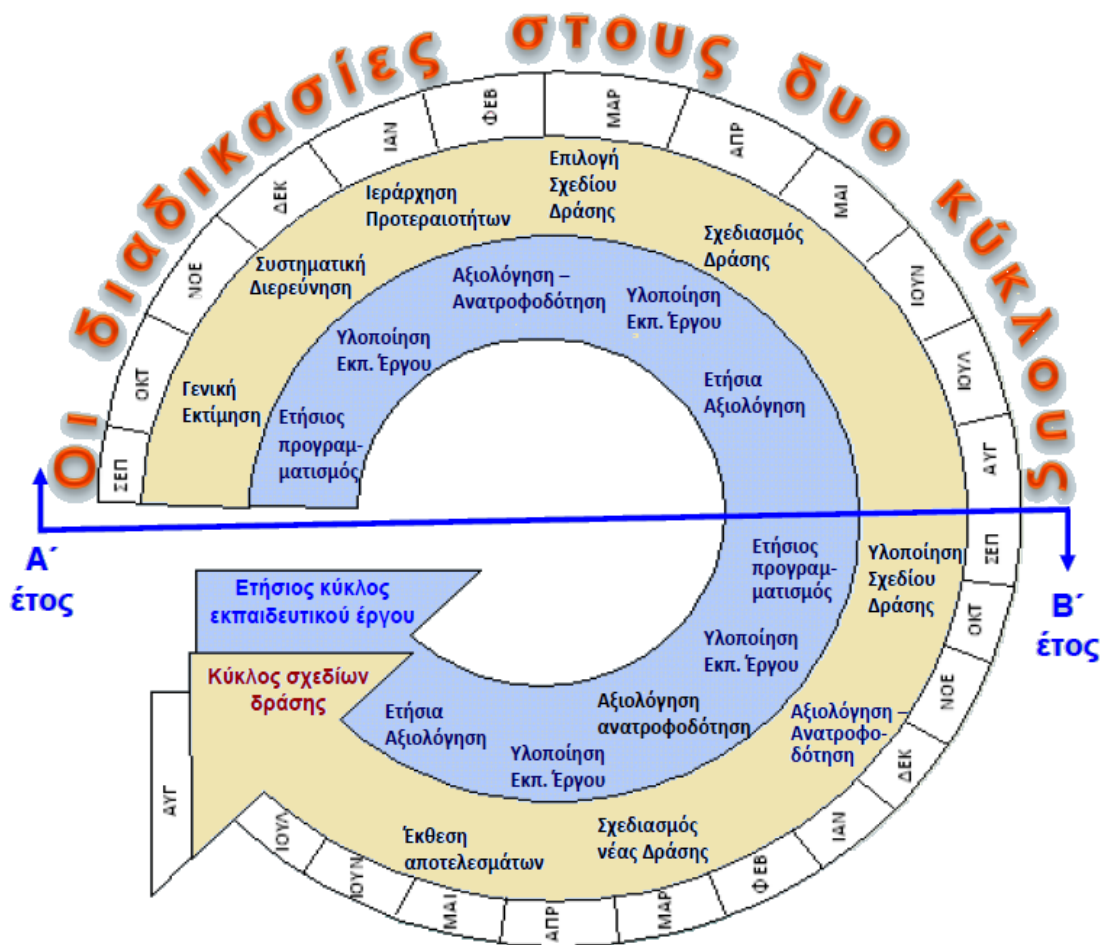
- την υποβολή της Ετήσιας Έκθεσης Αξιολόγησης η αναρτάται στο δίκτυο της ΑΕΕ και στην ιστοσελίδα του σχολείου.

6.4 Δράσεις της αυτοαξιολόγησης κατά το 2^ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ

Κατά το 2ο έτος της εφαρμογής του θεσμού της ΑΕΕ, η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αφορά στα ακόλουθα:

- Ετήσιος Προγραμματισμός, ο οποίος βασίζεται στα αποτελέσματα της Έκθεσης Αξιολόγησης του προηγούμενου έτους.
- Υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου στο πλαίσιο του ετήσιου κύκλου λειτουργίας του σχολείου.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή των σχεδίων δράσης με βάση τον σχεδιασμό του προηγούμενου έτους, καθώς και αξιολόγηση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων δράσης. Κάθε σχολική μονάδα σχεδιάζει και υλοποιεί 1-2 σχέδια δράσης, ανάλογα με τον αριθμό των μελών της, τους πόρους κτλ., ενώ τηρείται ημερολόγιο εργασιών, το οποίο αξιοποιείται, ως πηγή, κατά τη διαδικασία των ενδιάμεσων μικρότερων δράσεων και της τελικής αξιολόγησης του σχεδίου δράσης. Όταν ολοκληρώνεται ένα σχέδιο δράσης, υποβάλλεται στην ολομέλεια προκειμένου να εκφράσει την τελική άποψη, προτείνοντας και τρόπους αξιοποίησης των αποτελεσμάτων που προέκυψαν.
- Επιλογή νέων σχεδίων δράσης και προετοιμασία για την εφαρμογή τους από το νέο σχολικό έτος. Η διαδικασία αναπτύσσεται κατά το Β΄ τετράμηνο του σχολικού έτους.
- Έκθεση Αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου στην οποία περιλαμβάνεται η αποτίμηση των δεικτών ποιότητας, τα αποτελέσματα των σχεδίων δράσης και στοιχεία για τον σχεδιασμό του επόμενου σχολικού έτους.

Κάθε μια από τις διαδικασίες έχει το δικό της ειδικό βάρος στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και ιδιαίτερο σκοπό, περιεχόμενο και μεθόδους εργασίας. Το πλαίσιο των δράσεων της ΑΕΕ κατά το 2^ο έτος της εφαρμογής του θεσμού αποτελεί το βασικό πλαίσιο υλοποίησης της ΑΕΕ για τα επόμενα χρόνια.

Στο σχήμα απεικονίζεται συνοπτικά η ανάπτυξη των διαδικασιών της ΑΕΕ στο πλαίσιο των δύο κύκλων αξιολόγησης: α) του ετήσιου κύκλου λειτουργίας του σχολείου και β) του κύκλου των σχεδίων δράσης.

7. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΤΗΣ ΑΕΕ

7.1 Τεκμήρια της σχολικής μονάδας

Στη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη τεκμήρια της σχολικής μονάδας (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά), τα οποία αντιστοιχούν στις ακόλουθες αναλυτικές/ ερμηνευτικές κατηγορίες του εκπαιδευτικού έργου:

- Δεδομένα του σχολείου, (τομείς, δείκτες ανά τομέα, κριτήρια)
- Διαδικασίες του σχολείου, (τομείς, δείκτες ανά τομέα, κριτήρια)
- Αποτελέσματα του σχολείου, (τομείς, δείκτες ανά τομέα, κριτήρια)

Οι τομείς, οι δείκτες και τα κριτήρια δεν είναι ισότιμα μεταξύ τους. Αποκτούν διαφορετική σημασία και αξία κατά την υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου του κάθε σχολείου.

Η «αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων» προβλέπεται (με βάση τη σχετική εγκύκλιο) να προσδιορίζεται μέσα από τέσσερα κλιμακωτά επίπεδα ανάλυσης:

- Πρώτο επίπεδο : Θεματικά Πεδία
- Δεύτερο επίπεδο : Τομείς ανά πεδίο
- Τρίτο επίπεδο : Δείκτες ανά τομέα
- Τέταρτο επίπεδο : Κριτήρια ανά δείκτη

7.2 Τομείς αξιολόγησης

Το *πρώτο επίπεδο* (πέντε Θεματικά Πεδία) και *δεύτερο επίπεδο* (Τομείς/ Θεματικό Πεδίο) αναλύουν την σχολική πραγματικότητα σε επτά τομείς ως εξής:

1. Τα Μέσα και τους Πόρους (υλικοτεχνική υποδομή, ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικοί πόροι).
2. Τη Ηγεσία, Διοίκηση και Οργάνωση του Σχολείου (διαχείριση και αξιοποίηση μέσων και πόρων, υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού.)
3. Τη Διδασκαλία και Μάθηση (Ανάπτυξη και εφαρμογή διδακτικών πρακτικών, και πρακτικών αξιολόγησης των μαθητών.)
4. Το Κλίμα και τις Σχέσεις μεταξύ των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικών - μαθητών ή μεταξύ των μαθητών, ή σχολείου με γονείς και συνεργασίες ή εκπαιδευτικούς - κοινωνικούς φορείς).
5. Τα Προγράμματα, Παρεμβάσεις και Δράσεις Βελτίωσης (εκπαιδευτικά προγράμματα και καινοτομίες, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις.)

6. Τα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα (Παρουσίαση των επιδόσεων και πρόοδο των μαθητών, ποσοστά φοίτησης, διαρροής μαθητών κ.ά.).

7. Διδασκαλία και μάθηση (Επίτευξη των στόχων του σχολείου).

Κάθε τομέας εξειδικεύεται σε βασικούς δείκτες αυτοαξιολόγησης, οι οποίοι, με τη σειρά τους, αποτιμώνται στη βάση ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων. Οι αρμοδιότητες των παραπάνω τομέων και των αντίστοιχων δεικτών, κατανέμονται σε υποεπιτροπές που απαρτίζουν οι παράγοντες της σχολικής κοινότητας συνολικά (η διευθυντική ομάδα, οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές, οι γονείς και οι εκπρόσωποι της τοπικής κοινωνίας) (Πασιάς, κ.ά., 2012: 81).

Τη βασική ευθύνη για την εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης έχουν ο διευθυντής και ο σύλλογος διδασκόντων των «σχολικών μονάδων» που θα συμμετάσχουν προαιρετικά στο πρόγραμμα της αυτοαξιολόγησης. Η υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται να πραγματοποιηθεί με ομάδες εργασίας, αποτελούμενες από μέλη του συλλόγου διδασκόντων, οι οποίες θα είναι επιφορτισμένες με την υποχρέωση υποβολής εκθέσεων ανά τετράμηνο. Στις εκθέσεις αυτές θ' αποτυπώνονται όλες οι δράσεις του σχολείου, με βάση το πρόγραμμα της αυτοαξιολόγησης.

7.3 Δείκτες αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου

Το *Τρίτο επίπεδο*: Δείκτες αξιολόγησης. Κάθε τομέας αυτοαξιολόγησης, διακρίνεται σε επιμέρους βασικούς δείκτες ή κατηγορίες δεικτών αυτοαξιολόγησης. Ο κάθε δείκτης αντιπροσωπεύει σε συγκεκριμένες παραμέτρους που θεωρούνται καθοριστικές στην υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου και συνιστά το ουσιαστικό επίπεδο της αξιολόγησής του.

Π.χ. ο Τομέας «Υλικοτεχνική υποδομή» διακρίνεται, ενδεικτικά, στους δείκτες:

- Γενικά Χαρακτηριστικά του σχολείου (είδος, θέση, μορφή κτιρίου)
- Χώροι του σχολείου (εξωτερικοί – εσωτερικοί/αίθουσες)
- Επίπλωση
- Εξοπλισμός (διδασκτικά – εποπτικά μέσα)

7.4 Κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου

Το *Τέταρτο επίπεδο*: Κριτήρια αξιολόγησης

Κάθε δείκτης ή κατηγορία δεικτών αποτιμάται βάσει κριτηρίων τα οποία αποτελούν επιμέρους δομικά στοιχεία ενός δείκτη και συγκροτούνται από τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής έρευνας.

Για την εκτίμηση της σχολικής πραγματικότητας ως προς τα επιμέρους κριτήρια ποιότητας, μπορούν να αξιοποιηθούν *ποσοτικά* δεδομένα τα οποία είναι άμεσα διαθέσιμα στο

σχολείο και καταγεγραμμένα σε φόρμες αποτύπωσης ή ακόμη και σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (π.χ. αριθμός αιθουσών, επιφάνεια αιθουσών ανά μαθητή, μαθητές ανά Η/Υ). Εκτός από τα ποσοτικά δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και δεδομένα - ποιοτικά και ποσοτικά - τα οποία προκειμένου να συγκεντρωθούν χρειάζονται την αξιοποίηση άλλων ερευνητικών μεθόδων και εργαλείων άντλησης πληροφοριών (π.χ. ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις).

Στο προηγούμενο παράδειγμα της υλικοτεχνικής υποδομής: Ενδεικτικά ποσοτικά κριτήρια του δείκτη «αίθουσες» (αριθμός αιθουσών, επιφάνεια αιθουσών ανά μαθητή, επιφάνεια γραφείου εκπαιδευτικών ανά εκπαιδευτικό, κτλ. Τα αντίστοιχα ποιοτικά κριτήρια αξιολόγησης του δείκτη «αίθουσες» επάρκεια, καταλληλότητα, λειτουργικότητα, ασφάλεια.

7.5 Θεματικό πλαίσιο της ΑΕΕ

Στο θεματικό πλαίσιο της ΑΕΕ παρουσιάζονται αναλυτικά όλοι οι τομείς, οι δείκτες και τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, η αξιολόγηση του οποίου πραγματοποιείται ουσιαστικά στο επίπεδο των δεικτών.

Η ανάλυση των δεικτών σε κριτήρια είναι συμβατική επιτρέποντας στη κάθε σχολική μονάδα να προχωρήσει σε προσθήκες και αλλαγές αναπροσαρμόζοντας το πλαίσιο των κριτηρίων σε κάθε δείκτη με βάσει τις ιδιαιτερότητες και το προφίλ τους.

<p>ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ</p> <p>Κοινωνικά και Πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μαθητών και του σχολείου</p>

A. ΔΕΔΟΜΕΝΑ	
Τομείς	Δείκτες
1. Μέσα και Πόροι	1.1. Σχολικός χώρος, υλικοτεχνική υποδομή και οικονομικοί πόροι
	1.2. Στελέχωση του σχολείου
B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	
Τομείς	Δείκτες
2. Ηγεσία, Διοίκηση και Οργάνωση του Σχολείου	2.1. Οργάνωση και συντονισμός της σχολικής ζωής
	2.2. Διαχείριση και αξιοποίηση μέσων και πόρων
	2.3. Αξιοποίηση, υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού
3. Διδασκαλία και Μάθηση	3.1. Ανάπτυξη και εφαρμογή διδακτικών πρακτικών
	3.2. Ανάπτυξη και εφαρμογή παιδαγωγικών πρακτικών και πρακτικών αξιολόγησης των μαθητών
4. Κλίμα και Σχέσεις στο Σχολείο	4.1. Σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών-μαθητών και μεταξύ των μαθητών
	4.2. Σχέσεις του σχολείου με γονείς και συνεργασίες με εκπαιδευτικούς - κοινωνικούς φορείς
5. Προγράμματα, Παρεμβάσεις και Δράσεις Βελτίωσης	5.1. Εκπαιδευτικά προγράμματα και καινοτομίες, υποστηρικτικές και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις
	5.2. Ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων δράσης για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου
Γ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	
Τομείς	Δείκτες
6. Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα	6.1. Φοίτηση και διαρροή των μαθητών
	6.2. Επιτεύγματα και πρόοδος των μαθητών
	6.3. Ατομική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών
7. Αποτελέσματα του Σχολείου	7.1. Επίτευξη των στόχων του σχολείου

Το Θεματικό πλαίσιο της ΑΕΕ (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012)

7.6 Παράδειγμα εφαρμογής

Ακολούθως, δίνεται ένα παράδειγμα εφαρμογής της διαδικασίας της αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας σύμφωνα με το Ν. 1566/85 (ΦΕΚ 167/30-091985, τ. Α', άρθρο 11, παρ. ΣΤ) και το Άρθρο 37 της Υπ. Απόφασης Φ.353.1/324/105657/Δ1/8-10-2002 (ΦΕΚ 1340, τ. Β').

Στάδιο 1^ο

Η διαδικασία ξεκινά με τη σύγκλιση του συλλόγου διδασκόντων (πρέπει να συνεδριάζει σε ώρες που ο ίδιος θεωρεί κατάλληλες, εκτός όμως ωραρίου εργασίας) κατά την οποία:

- Ορίζεται ποιοι θα αποτελέσουν την *ολομέλεια* (π.χ. αν θα συμμετέχουν και αντιπρόσωποι των γονέων κ.α.) των συνερχομένων για την αποτίμηση των 15 δεικτών ποιότητας της Γενικής Εκτίμησης της εικόνας του σχολείου. Η εκτίμηση αυτή δίνει τη δυνατότητα στην ολομέλεια να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της κατάστασης του σχολείου.
- Ορίζονται οι ομάδες εργασίας.
- Κατανέμονται οι προς εκτίμηση δείκτες στα μέλη της ομάδας ή των ομάδων.
- Ορίζεται χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης της Γενικής Εκτίμησης.

Στάδιο 2^ο

Οι ομάδες εργασίας διερευνούν τα διαθέσιμα στο σχολείο τεκμήρια προκειμένου να σχηματίσουν της γενικής εικόνας κάθε Δείκτη (αρχεία, έντυπα πρακτικά, γνώμες – κρίσεις διδασκόντων, μαθητών, γονέων). Ζητείται επίσης και η βοήθεια - καθοδήγηση του σχολικού συμβούλου, όσον αφορά τη μέθοδο και το εύρος διερεύνησης κάθε δείκτη:

1. Μέσα και πόροι
2. Ηγεσία και διοίκηση του σχολείου
3. Διδασκαλία και μάθηση
4. Κλίμα και σχέσεις του σχολείου
5. Δράσεις βελτίωσης
6. Εκπαιδευτικά αποτελέσματα
7. Αποτελέσματα του σχολείου

Οι Ομάδες εργασίας συντάσσουν πρόταση Γενικής Εκτίμησης κάθε δείκτη, στη συνέχεια η πρόταση αυτή, υποβάλλεται ως εισήγηση στην ολομέλεια του συλλόγου διδασκόντων για να συνεκτιμηθεί στη Γενική Εκτίμηση της εικόνας του σχολείου.

Στη φόρμα της εισηγητικής πρότασης αναγράφονται:

1. Ο τίτλος του δείκτη και ο τομέας στον οποίο ανήκει.
2. Η ποσοτική αποτίμησή του δείκτη.
3. Η αιτιολόγησή της αποτίμησης βάσει τεκμηρίων.

Παράδειγμα αποτίμησης δείκτη

Τομέας 2: Ηγεσία, Διοίκηση και Οργάνωση του Σχολείου			
Δείκτης 2.1: Οργάνωση και συντονισμός της σχολικής ζωής			
1	2	3	4
		X	
<p>Ο Σύλλογος Διδασκόντων συνέρχεται προγραμματισμένα, άλλα και έκτακτα για να αντιμετωπίσει επείγοντα θέματα. Κατά το Σχολικό Έτος 2009-2010 έγιναν 14 συνεδριάσεις.</p> <p>Οι αποφάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων δεν υλοποιούνται όλες.. μερικές δυσκολίες που παρουσιάζονται συντελούν στο να ατονήσει το αρχικό ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών...</p> <p>Ο χρόνος των Συνεδριάσεων καμιά φορά δεν είναι ικανοποιητικός, λόγω των πολλών θεμάτων προς συζήτηση.</p> <p>Η συμμετοχή των μαθητών στις αποφάσεις είναι μηδαμινή...</p> <p>Η συμμετοχή δε των γονιών κατά το φετινό σχολικό έτος έχει ατονήσει σε σχέση με πέρσι, παραμένει όμως ικανοποιητική. ...</p>			

Η αντιστοιχία των βαθμών της κλίμακας 1 - 4:

- 1= Εικόνα προβληματική (αρκετά σοβαρά προβλήματα)
- 2= Εικόνα μέτρια (τα προβλήματα είναι περισσότερα από τα θετικά στοιχεία)
- 3= Εικόνα καλή (τα θετικά στοιχεία είναι περισσότερα από τα αρνητικά)
- 4= Εικόνα πολύ καλή (θετικά στοιχεία χωρίς προβλήματα)

Στάδιο 3^ο

- *Συνέρχεται*, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, η ολομέλεια για την τελική αποτίμηση των δεικτών.
- *Υποβάλλονται* οι εισηγήσεις των ομάδων εργασίας και λαμβάνονται ομόφωνα (ή κατά πλειοψηφία) οι τελικές αποφάσεις.
- *Ιεραρχούνται* οι ανάγκες της σχολικής μονάδας και *επιλέγεται το σχέδιο δράσης* που θα υλοποιηθεί από την επόμενη σχολική χρονιά καταγράφοντας το τίτλο του σχεδίου στην ετήσια έκθεση του σχολείου.

- Η συνεδρίαση της ολομέλειας ολοκληρώνεται, ορίζοντας τις ομάδες που θα αναλάβουν το σχεδιασμό της δράσης.

Σε αυτή τη φάση η σχολική μονάδα διατυπώνει μόνο ένα γενικό πλαίσιο ανάπτυξης και εφαρμογής του σχεδίου δράσης (το αναλυτικό πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου δράσης θα διαμορφωθεί στην αρχή της νέας χρονιάς). Τα ζητήματα που προτείνεται για την εφαρμογή των σχεδίων δράσης συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου όπως:

- ✓ η δημιουργία ή βελτίωση της ιστοσελίδας του σχολείου,
- ✓ διαμόρφωση ή ο εκσυγχρονισμός του εσωτερικού κανονισμού του σχολείου,
- ✓ η οργάνωση της λειτουργίας του συλλόγου διδασκόντων,
- ✓ η βελτίωση των σχέσεων με το σύλλογο γονέων και την μαθητική κοινότητα.

Στάδιο 4^ο

Στο τελευταίο αυτό στάδιο, ολοκληρώνονται οι διαδικασίες της ΑΕΕ του πρώτου έτους. Συντάσσεται έκθεση αποτελεσμάτων Γενικής Εκτίμησης της εικόνας του σχολείου, η οποία γίνεται μόνο μια φορά στην αρχή της εφαρμογής της ΑΕΕ και φυλάσσεται στο σχολείο ως τεκμήριο ολοκλήρωσης της διαδικασίας. Τα στοιχεία της αξιοποιούνται για την συμπλήρωση της Ετήσιας έκθεσης του σχολείου που υποβάλλεται ηλεκτρονικά στο Παρατηρητήριο της ΑΕΕ, από τον διευθυντή του σχολείου, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

8. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΕΕ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (2010-2012)

Η σύντομη, πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας με την διαδικασία της αυτοαξιολόγησης, οδήγησε σε αρκετά ενδιαφέροντα συμπεράσματα έτσι όπως καταγράφηκαν στο Παρατηρητήριο της ΑΕΕ. Στη Συνοπτική Έκθεση αποτελεσμάτων πιλοτικής εφαρμογής ΑΕΕ του ΙΕΠ (ΙΕΠ, 2012, 2013) μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι:

Στις περισσότερες σχολικές μονάδες:

- ✓ Εφαρμόστηκαν σε σημαντικό βαθμό οι προτεινόμενες διαδικασίες της ΑΕΕ.
- ✓ Αξιοποιήθηκε θετικά το εκπαιδευτικό υλικό της ΑΕΕ.
- ✓ Αξιοποιήθηκαν πηγές του σχολείου και διαμορφώθηκαν μέθοδοι και εργαλεία διερεύνησης δεικτών.
- ✓ Τηρήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό τα χρονοδιαγράμματα.

8.1 Διαδικασίες υλοποίησης

Από τις σχολικές μονάδες που συμμετείχαν στην ΑΕΕ οργάνωσε ομάδες εργασίας το 66% και πιο συγκεκριμένα...

Τα σχολεία αξιοποίησαν:

- ✓ Αρχεία του σχολείου (πρακτικά, ημερολόγια κ. ά) 95%
- ✓ Σχετική βιβλιογραφία 66%
- ✓ Πληροφορίες από μαθητές/γονείς 50%
- ✓ Ηλεκτρονικές βάσεις 35%

...εφάρμοσαν ποικιλία μεθόδων και ερευνητικών εργαλείων:

- ✓ Ερωτηματολόγιο 86%
- ✓ Συνέντευξη (εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών) 32%
- ✓ Σχέδιο παρατήρησης (εκπαιδευτικών, μαθητών κατά την ώρα του μαθήματος, ή του διαλείμματος). 29%

επέλεξαν σχέδια δράσης 3 στα 4 σχολεία με βάση τα αποτελέσματα της συστηματικής διερεύνησης.

Η συντριπτική πλειοψηφία των σχολικών μονάδων δήλωσε πως το αποτέλεσμα των διαδικασιών αποτελεί προϊόν σύνθεσης όλων των συμμετεχόντων (με το ποσοστό

συμμετοχής στη διαδικασία της γενικής εκτίμησης και στη διαμόρφωση των σχεδίων δράσης 88% και 93% αντίστοιχα).

8.2 Αποτίμηση δεικτών κατά τη γενική εκτίμηση

Η πλειονότητα των σχολείων, κατά τη διαδικασία της γενικής εκτίμησης της εικόνας του σχολείου:

α) Αποτίμησε θετικά την εικόνα σχεδόν σε όλους τους δείκτες (οι οποίοι αξιολογούνται ως περιοχές χωρίς προβλήματα) που αφορούν:

- την οργάνωση και διοίκηση του σχολείου,
- το κλίμα και τις σχέσεις,
- τις εκπαιδευτικές διαδικασίες και
- τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.

β) Αποτίμησε αρνητικά την εικόνα σχεδόν σε όλους τους δείκτες των περιοχών οι οποίες θεωρούνται κατεξοχήν αρμοδιότητα της πολιτείας και αφορούν:

- Υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου.
- Οικονομικοί πόροι του σχολείου.
- Υποστήριξη της επιστημονικής- παιδαγωγικής κατάρτισης και εξέλιξης των εκπαιδευτικών.

Από το σύνολο των δεικτών ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, οι δείκτες συστηματικής διερεύνησης, με τη μεγαλύτερη συχνότητα επιλογής, αφορούσαν το 3^ο Πεδίο (Κλίμα και Σχέσεις στο σχολείο) και το 4^ο Πεδίο (Εκπαιδευτικές Διαδικασίες) ενώ δείκτες σχεδίων δράσης (με τη μεγαλύτερη συχνότητα επιλογής) ήταν:

- Σχέσεις μεταξύ μαθητών.
- Σχέσεις μεταξύ σχολείου-γονέων.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και παρεμβάσεων.
- Υποστήριξη της επιστημονικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

Ορισμένες από τις βασικές θεματικές περιοχές οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο για την ανάπτυξη σχεδίων δράσης ήταν οι ακόλουθες:

- Αναβάθμιση των χώρων του σχολείου.

- Δημιουργία τάξεων-μαθημάτων.
- Ανάπτυξη σχολικής ιστοσελίδας.
- Αναμόρφωση του Εσωτερικού κανονισμού του σχολείου.
- Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ σχολείου και γονέων.
- Οργάνωση και λειτουργία σχολής γονέων στο σχολείο.
- Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών.
- Ενίσχυση της λειτουργίας μαθητικών κοινοτήτων και ομίλων.
- Ενδοσχολική επιμόρφωση εκπαιδευτικών.
- Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία - Χρήση και αξιοποίηση λογισμικών και διαδραστικού πίνακα στην τάξη.
- Οργάνωση εκπαιδευτικού και επιστημονικού υλικού.
- Ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών διδασκαλίας.
- Φοίτηση και διαρροή μαθητών.

Ορισμένες από τις δραστηριότητες κατά την εφαρμογή των σχεδίων δράσης αφορούσαν στα ακόλουθα:

- Ομιλίες – διαλέξεις.
- Διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων.
- Αλληλοπαρατήρηση – υλοποίηση δειγματικών διδασκαλιών.
- Ανάπτυξη εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του σχολείου.
- Διαμόρφωση ιστοσελίδας για το σχολείο.
- Πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις.
- Συνεργασία φορέων (γονέων, τοπικής κοινωνίας).
- Σεμινάρια ενδοσχολικής επιμόρφωσης.
- Διάχυση των αποτελεσμάτων της δράσης.
- Άλλο: (Επισκέψεις, περιβαλλοντικά προγράμματα, συμμετοχή σε Μαθητιάδα, κ.ά.)

8.3 Αποσπάσματα από τις εκθέσεις σχολικών μονάδων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα της ΑΕΕ

- «Ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία, από την οποία αποκομίσαμε κέρδη, αφού αναπτύξαμε την αρετή της συνεργατικότητας, εκτιμήσαμε καλύτερα την υπάρχουσα κατάσταση στο εκπ/κό περιβάλλον στο οποίο υπηρετούμε, συνειδητοποιήσαμε τις δυνατότητές μας, είχαμε την ευκαιρία μιας προσωπικής αλλά και συνολικής αξιολόγησης και σχεδιάσαμε φιλόδοξα σχέδια δράσης και βελτίωσης του έργου μας».
- «Η διαδικασία υπήρξε για όλους τους συμμετέχοντες μια πρωτόγνωρη διαδικασία που ενεργοποίησε τους παράγοντες της εκπαιδευτικής κοινότητας, ενίσχυσε την αμοιβαιότητα μεταξύ τους, καλλιέργησε την συνευθύνη και την αυτοδέσμευση».
- «Οι εκπαιδευτικοί εντόπισαν τους τομείς στους οποίους υστερεί η σχολική μονάδα. Έτσι, το πρόγραμμα λειτούργησε ως κίνητρο για να αποφασίσουν να αναλάβουν δράση και να βελτιώσουν την υπάρχουσα κατάσταση».
- «Η διαδικασία υπήρξε για όλους τους συμμετέχοντες μια πρωτόγνωρη διαδικασία που ενεργοποίησε τους παράγοντες της εκπαιδευτικής κοινότητας, ενίσχυσε την αμοιβαιότητα μεταξύ τους, καλλιέργησε την συνευθύνη και την αυτοδέσμευση».
- «Μας δόθηκε η ευκαιρία για αυτοκριτική, για διερεύνηση επιμέρους τομέων της σχολικής ζωής και επαναπροσδιορισμό των θέσεων και των στόχων του εκπαιδευτικού μας έργου».
- «Διεύρυνση των δραστηριοτήτων και των ενδιαφερόντων των μαθητών πέραν του σχολικού προγράμματος... Ενίσχυση της υπευθυνότητας και της αποτελεσματικότητας των μαθητών καθώς ξεκίνησαν και ολοκλήρωσαν τη δράση με επιτυχία».
- «Οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν εποικοδομητικά ανταλλάσσοντας ιδέες και απόψεις. Ταυτόχρονα αποκόμισαν ιδέες και εμπειρίες χρήσιμες για το σχεδιασμό ανάλογων δράσεων... Οι γονείς συνεργάστηκαν με τους εκπαιδευτικούς και ενεπλάκησαν ουσιαστικά στη δράση».
- «Οι σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν εποικοδομητικές και δημιουργήθηκε πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και αλληλεγγύης».
- «Ενεργοποίηση γονέων και δραστηριοποίησή τους σε θέματα που έχουν σχέση με τις καθημερινές ανάγκες του σχολείου... Καλλιέργεια συνεργατικής διάθεσης ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς... Βελτίωση προβληματικών συμπεριφορών μαθητών».
- «Επικράτησε πνεύμα συνεργασίας... Η συμμετοχή των μαθητών πολύ μεγάλη. Συνεχής η παρουσία και ενεργός συμμετοχή των γονέων, του σχολικού συμβούλου και όσων από την τοπική κοινωνία ζητήθηκε η συνδρομή».

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε μια μακροχρόνια περίοδο βαθιάς κρίσης για τη χώρα, με ό,τι αυτή συνεπάγεται για το εκπαιδευτικό σύστημα, γίνεται προσπάθεια μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα για αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα και επιβολή υλοποίησης ελέγχου και αξιολόγησης και στην εκπαίδευση τόσο με διαδικασίες αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου όσο και εσωτερικής – ιεραρχικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών.

Το πιλοτικό πρόγραμμα της Αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου (ΑΕΕ) που εφαρμόζεται αρχικά την περίοδο 2010-2012 σε 550 δημοτικά, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του Υ.ΠΑΙ.Θ. (Άρθρο 32 του Ν. 3848/2010) επεκτείνεται σταδιακά σε όλα τα σχολεία της χώρας, στη συνέχεια από το σχολικό έτος 2013-14 ορίζεται η υποχρεωτική εφαρμογή του (Υ.Α. 30972/Γ1/5-3-2013), ενώ από το σχολικό έτος 2014 και μετά, λόγω έντονων αντιδράσεων της ΔΟΕ κι ΟΛΜΕ και αλλαγής του πολιτικού σκηνικού ουσιαστικά αναστέλλει προσωρινά τις διεργασίες του.

Αν και δεν ολοκληρώθηκε εφαρμογή του θεσμού, ούτε και αποτιμήθηκε, ώστε να γνωρίζουμε το βαθμό επιτυχίας του, στο πλαίσιο της τετράχρονη εφαρμογής του, σύμφωνα με τις εκθέσεις, των Σχολικών Συμβούλων, των Προϊσταμένων Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης, αλλά κυρίως των σχολικών μονάδων, ως αρνητικά σημεία έχουν καταγραφεί τα εξής:

- Η επιφυλακτική στάση εκπαιδευτικών απέναντι στο έργο της ΑΕΕ αποτέλεσμα της αρνητικής παρέμβασης των συνδικαλιστών και παρεμπόδισης συναδέλφων για συμμετοχή στο Πρόγραμμα.
- Η απουσία κουλτούρας αξιολόγησης στις σχολικές μονάδες.
- Η έλλειψη ερευνητικής εμπειρίας και τεχνογνωσίας των εκπαιδευτικών στις διαδικασίες αυτοαξιολόγησης, με αποτέλεσμα να επιλέγονταν συχνά δείκτες που δεν μπορούσαν να βελτιωθούν.
- Η δυσκολία συνεργασίας με εξωτερικούς φορείς, γονείς και τοπική κοινωνία.
- Η έλλειψη οικονομικών πόρων, εξοπλισμού και μέσων για την υλοποίηση των σχεδίων δράσης.
- Η έλλειψη συγκριτικών δεδομένων.
- Η έλλειψη χρόνου. Οι διαδικασίες ήταν χρονοβόρες και δεν υπήρχε αντίστοιχος εργασιακός χρόνος για την υλοποίηση των απαραίτητων συναντήσεων.
- Η αύξηση του φόρτου εργασίας.
- Η γραφειοκρατική επιβάρυνση.
- Η δημιουργία δυσλειτουργιών στην υλοποίηση του προγράμματος, λόγω της μετακίνησης του εκπαιδευτικού προσωπικού.

Αντίθετα, ως θετικά σημεία από την εφαρμογή του έργου της ΑΕΕ αναφέρονται, μεταξύ άλλων:

- Η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής κοινότητας για την βελτίωση του συνολικού εκπαιδευτικού αποτελέσματος. (Σαϊτή, 2008: 33-34, 21-22)
- Η ενίσχυση του κύρους της εκπαιδευτικής μονάδας στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας.
- Η βελτίωση της επικοινωνίας και των σχέσεων εμπιστοσύνης, αμοιβαιότητας και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών.
- Η ανάδειξη προβλημάτων και η ανάπτυξη στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων.
- Η αναγνώριση για αναγκαιότητα υλοποίησης των αποφάσεων των παιδαγωγικών συνεδριάσεων.
- Η καλλιέργεια της συνευθύνης και της αυτοδέσμευσης.
- Η υπόδειξη της εκπαιδευτικής ιεραρχίας, με συγκεκριμένο τρόπο, των πεδίων των παρεμβάσεων.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και σχολικών συμβούλων.
- Η ενδυνάμωση των σχέσεων γονέων – σχολείου.
- Η ευαισθητοποίηση των γονέων για θέματα των παιδιών.
- Η βελτίωση του παιδαγωγικού κλίματος.
- Η ανάπτυξη ευχάριστου και δημιουργικού κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας και υπευθυνότητας μεταξύ των μαθητών.
- Ο σεβασμός στους κανόνες της τάξης και στις γνώμες των υπολοίπων.
- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και καινοτόμων δράσεων.
- Η ενίσχυση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης (σε θέματα όπως : η διαχείριση κρίσεων, προβλημάτων συμπεριφοράς- επιθετικότητας, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.).
- Η ενίσχυση των διεπιστημονικών συνεργασιών μεταξύ των εκπαιδευτικών (π.χ. η συνεργασία εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων για τη δημιουργία τράπεζας και επιμορφωτικού υλικού ή σχολικής ιστοσελίδας κ.ά.).
- Η αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- Η ανατροφοδότηση σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο και ο προσωπικός αναστοχασμός (Πασιάς κ.ά., 2012:20-21).

Τα βασικά πλεονεκτήματα της διαδικασίας της αυτοαξιολόγησης που προαναφέρθηκαν, αποτελούν και το λόγο για τον οποίο θα μπορούσε να συνεχιστεί η εφαρμογή της ΑΕΕ. Προκειμένου να ξεπαγώσουν και να προχωρήσουν οι αξιολογικές διαδικασίες της ΑΕΕ κρίνεται αναγκαία:

- Η ενδελεχής ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τα θετικά αποτελέσματα της εφαρμογής της ΑΕΕ, ώστε να αρθούν οι επιφυλάξεις τους.
- Η ουσιαστική υποστήριξη του σχολείου στην ανάπτυξη των διαδικασιών της ΑΕΕ και στην εφαρμογή σχεδίων δράσης σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012).
- Η αποκατάσταση των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ της Πολιτείας, και των συνδικαλιστικών φορέων των εκπαιδευτικών, ύστερα από το πολεμικό σκηνικό που δημιουργήθηκε από την απόφαση της ΔΟΕ: «Κατάργηση όλου του νομοθετικού πλαισίου της αξιολόγησης. Μπλοκάρουμε με όρους συλλογικών αποφάσεων και όρους κινήματος την οποιοδήποτε απόπειρα εφαρμογής της αξιολόγησης και την ακυρώνουμε στην πράξη» στην 83^η Γενική Συνέλευση της για την εφαρμογή του Προεδρικού Διάταγμα 152/5-11-2013: «Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».
- Η κατάργηση του άρθρου 7 του Ν. 4024/2011, σύμφωνα το οποίο, η ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αποτελεί προϋπόθεση για την προαγωγή τους και αποσυνδέοντας τις προαγωγές των εκπαιδευτικών με τις ποσοστώσεις.
- Η «αναγνώριση του έργου των εκπαιδευτικών μέσω της διαδικασίας της αυτοαξιολόγησης και παροχή κινήτρων για περαιτέρω βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου» (Παπαχρήστου, 2013).
- Η ενίσχυση του θεσμού της ενδοσχολικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.
- Η απλούστευση των διαδικασιών καταγραφής και αποτίμησης των δραστηριοτήτων της ΑΕΕ.
- Η προώθηση και υποστήριξη της επικοινωνίας μεταξύ των σχολείων (μέσω σταθερών δικτύων επικοινωνίας και ανατροφοδότησης τοπικού, περιφερειακού και κεντρικού επίπεδο) (ΥΠΑΙΘΠΑ / ΙΕΠ, 2012).

Συνοψίζοντας, οι προτάσεις βελτίωσης που κατατέθηκαν παραπάνω συγκλίνουν στο ότι η Αξιολόγηση «από μέσα προς τα έξω», δηλαδή η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας «... επιβάλλεται να επανενταχθεί ως διάσταση και μέρος της συνολικής προβληματικής του εκπαιδευτικού συστήματος και ειδικότερα της εκπαιδευτικής – διδασκαλικής πράξης» (Παπακωνσταντίνου, 1993), αρκεί μόνο να μην «χρησιμοποιηθεί για να “ενοχοποιήσει” ή να “ελέγξει” τους εκπαιδευτικούς αλλά για να υποστηρίξει όλες τις παραμέτρους του

εκπαιδευτικού συστήματος» (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2009). Πάντως, σε μια εποχή ανταγωνισμού, ανεργίας, ταχύτατων επιστημονικών εξελίξεων, νέων μοντέλων και σχέσεων εργασίας οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να προχωρήσουν σε επιστημονικό και συστηματικό έλεγχο του έργου τους, ώστε να είναι σε θέση να το υποστηρίξουν με επιχειρήματα και να πείθουν με αποτελέσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Creemers, B.P.M. & Kyriakides, L. (2006). A critical analysis of the current approaches to modelling educational effectiveness: the importance of establishing a dynamic model. *School Effectiveness and School Improvement*, 17(3), 347-366.
- European Commission (1997). *Evaluating EU Expenditure Programmes: A Guide: Ex post and Intermediate evaluation*. Ανακτήθηκε 12/12/2015 από τον διαδικτυακό τόπο: <http://aei.pitt.edu/44336/1/A7241.pdf> .
- Irish Department of Education and Skills (2012). *School self-evaluation guidelines for primary schools. Promoting the Quality of Learning*, Inspectorate, ανακτήθηκε στις 15/8/2015 από: http://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/sse_guidelines_primary.pdf
- OECD, (2011). *Education at a Glance 2011* OECD Publishing, ανακτήθηκε 21/12/2015 από: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>
- OECD, (2013). *Synergies for Better Learning. An International Perspective on Evaluation and Assessment*. Paris. OECD
- Schildkamp, K. & Visscher, A., (2010). Factors influencing the utilization of a school self-evaluation instrument, In *Studies in Educational Evaluation* (article in press).
- Scriven, M. S. (1967). The Methodology of Evaluation. In R. W. Tyler, R. M. Gagne, & M. S. Scriven (Eds.), *Perspectives of curriculum evaluation*. Chicago: Rand McNally, 39-83.
- Scriven, M. S. (1991). *Evaluation Thesaurus*. Newbury Park: Sage
- Solomon, J. (1998). *Trends in the Evaluation of Education Systems: School (Self) Evaluation and Decentralization*. Pedagogical Institute, Department of Evaluation and European Commission DG XXII, Athens.

Ελληνόγλωσση

- Αθανασιάδης, Χ. (2001). «Εκπαιδευτικά Συνδικάτα και Αξιολόγηση 1982-2000», στο: Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Σχολείων: Εκπαιδευτική Αξιολόγηση; Πώς;.* Αθήνα, Μεταίχμιο, 146-153.
- Αθανασίου, Λ. - Χαμπηλομάτη, Π. (2006). *Η αξιολόγηση του διδακτικού έργου: Από τον επιθεωρητή στο σχολικό σύμβουλο*. Ανακτήθηκε στις 13/12/2016 από: http://srv-ipeir.pde.sch.gr/educonf/1/12_.pdf .

- Ανδρέου, Α. (1992). (Εισαγωγή – Επιμέλεια). *Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου – Βασική Κατάρτιση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Συγγραφέων-Καθηγητών.
- Βαγενάς, Γ. (2001). «Οι Επιθεωρητές ξανάρχονται μέσα και έξω από το σχολείο». Στο: *Θέματα Παιδείας*, 7, 29-32.
- Γερμανός, Δ. (2006). *Οι τοίχοι της γνώσης. Σχολικός χώρος και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γρόλλιος, Γ., Λιάμπας, Τ. & Τζήκας, Χ. (2002). «Ορισμένα στοιχεία σχετικά με την ιστορία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού». Στο: Χ. Κάτσικας & Γ. Καββαδίας (επιμ.). *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Ποιος, ποιον και γιατί*. Αθήνα: Σαββάλας, 113-135.
- Δημητρίου, Δ. & Κυριακίδης, Λ. (2007). Ανάπτυξη μηχανισμών αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας που επιτυγχάνουν βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της. Στο: *Δελτίο Εκπαιδευτικού Ομίλου Κύπρου*, (6), 2-7.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1998β). *Η Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης και του Εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1991). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση (μέρος πρώτο): Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δρακόπουλος, Θ. (2013). *Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στις φυσικές επιστήμες σε επίπεδο σχολικής μονάδας: απόψεις εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Ανακτήθηκε 28/2/2016 από: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/29356#page/24/mode/2up> .
- ΕΣΠΑ (2014-2020). Ανακτήθηκε στις 15/3/2016 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.espa.gr/el/pages/staticEvaluation.aspx> .
- Ζουγανέλη, Α., Καφετζόπουλος, Κ., Σοφού, Ε, & Τσάφος, Β. (2008). «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών». Στο: *Η ποιότητα στην εκπαίδευση: έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (σελ. 391-436). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ανακτήθηκε στις 25/10/2015 από τον διαδικτυακό τόπο: http://www.pi-schools.gr/download/programs/erevnes/ax_poiot_xar_prot_defk_ekp/poiot_ekp_erevn/s_391_436.pdf .
- Ζωγόπουλος, Ε. (2011). *Ανάλυση Παραγόντων και Κριτηρίων και υλοποίηση μοντέλου βελτίωσης ολικής ποιότητας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: αυτοέκδοση.
- Ζωγόπουλος, Ε. (2012). «Σχολική Μονάδα και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας». Στο: *ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ*, 101-102, 37-51. Ανακτήθηκε στις 22/11/2015 από τον διαδικτυακό τόπο: http://www.taekpaideutika.gr/ekp_101-102/05.pdf .

- Ζωγόπουλος, Ε. (2013). «Η σπουδαιότητα των Παραγόντων «Υλικοτεχνική Υποδομή» και «Πόροι» στις εκπαιδευτικές διεργασίες». Στο: *ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ*, 108-107, σελ 47-62, ανακτήθηκε στις 22/11/2015 από τον διαδικτυακό τόπο: http://www.taekpaideutika.gr/ekp_107-108/04.pdf.
- Θεριανός, Κ. (2005). «Η κριτική παιδαγωγική στην “εποχή του τρόμου” και η αναγκαία οριοθέτησή της». Στο *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 76, 18-29.
- Καπαχτσή, Β. (2008). *Η αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού: Στάσεις Ελλήνων εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στην αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Καραλής, Θ. (2006). Τυπολογίες αξιολόγησης: θεωρητικές προσεγγίσεις και προϋποθέσεις εφαρμογής. Στο: *Νέα Παιδεία*, 120, 98-108. Ανακτήθηκε στις 22/2/2016 από τον διαδικτυακό τόπο: https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1555/%CE%A4%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%95%CE%A3_%CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf.
- Καραφύλλης, Α. (2010). *Ο Θεσμός του επιθεωρητή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Η αξιολόγηση των δασκάλων στην Θράκη κατά την περίοδο 1950-1982*. Αθήνα: Κριτική.
- Κασσωτάκης, Μ. (1992). «Το αίτημα της αντικειμενικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και τα προβλήματά του». Στο: *Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου - Βασική κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*, Αθήνα, Εκδοτικός Όμιλος Συγγραφέων – Καθηγητών, 46-70.
- Κασσωτάκης, Μ. (1997). *Η Αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Μέσα Μέθοδοι Προβλήματα Προοπτικές*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κασσωτάκης, Μ. (2003). «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών». Στο: *Η λέσχη των εκπαιδευτικών*, 30, Εκδόσεις Πατάκη, 3-8.
- Κάτσικας, Χ. & Καββαδίας, Γ. (επιμ.) (2002). *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Ποιος, ποιον και γιατί*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Καψάλης, Α. (1989). *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Καψάλης, Α. & Χανιωτάκης, Ν. (2011). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Κουτούζης, Μ. (1999). *Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ, Τουριστική Νομοθεσία και Οργάνωση Εργοδοτικών και Συλλογικών Φορέων*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κωνσταντίνου, Χ. (2013). Η αξιολόγηση, ο εκπαιδευτικός και το εκπαιδευτικό έργο από την οπτική της παιδαγωγικής λογικής και της επικρατούσας δυσπιστίας.

Ανακτήθηκε στις 1/1/2016 από τον διαδικτυακό τόπο:
<http://blogs.sch.gr/kvagelio/2013/03/30/%CE%B7-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BF-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%B5-2/> .

- Λογοθέτης, Ν. (1992). *Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας*, Αθήνα: Interbooks.
- MacBeath, J. (2001). *Η Αυτοαξιολόγηση στο Σχολείο. Ουτοπία και Πράξη*, (Επιμέλεια – Μετάφραση) Δούκας Χ., Πολυμεροπούλου Ζ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- MacBeath, J. & Jacobsen, L. (2005). *Η Αυτοαξιολόγηση στο Ευρωπαϊκό Σχολείο. Πώς άλλαξαν όλα*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαντάς, Π., Ταβουλάρη, Ζ., Δαλαβίκας, Θ. (2009). «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου», στο: *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 15, ΥΠΔΒΜΘ-Π.Ι.
- Ματσαγγούρας, Η. (1999). *Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Η σχολική τάξη. Χώρος Ομάδα Πειθαρχία Μέθοδος*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μπιλάλη, Α. (2008). «Συγκριτική Προσέγγιση των Εκπαιδευτικών Συστημάτων Ελλάδας - Ουγγαρίας -Σουηδίας, στο παράδειγμα της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Πανεπιστήμιο Πατρών, ΠΤΔΕ. Ανακτήθηκε στις 26/12/2016:
<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/1038/1/%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A0%CE%A4%CE%A5%CE%A7%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91.pdf>
- Μπουζάκης, Σ. (επιμ.) (2006β). *Συγκριτική Παιδαγωγική ΙΙΙ, Θεωρητικά μεθοδολογικά προβλήματα και σύγχρονες τάσεις στη διεθνή εκπαίδευση*. Σειρά: Συγκριτική Παιδαγωγική, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.
- Μπουζάκης, Σ., (2001). «Η Αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Ιστορικές διαστάσεις, σύγχρονες τάσεις στην εποχή της παγκοσμιοποίησης». Στο: *Αξιολόγηση και Λογοδότηση του Εκπαιδευτικού*, Λευκωσία: Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 31-32.
- Μυλωνά, Ζ. (2005). *Διευθυντής και Αποτελεσματική Σχολική Μονάδα*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Μώκου, Α. Χρ., Μώκος, Α., Ε. (2006). «Η αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού έργου και η αυτοαξιολόγηση Εκπαιδευτικού και μαθητή. Δρόμοι παράλληλοι για ένα αποτελεσματικό σχολείο. Το πλαίσιο και οι όροι διαχείρισης στη διδακτική πράξη». Στο: *Πρακτικά του Ιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Το ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας»*, Ιωάννινα, (12-14/5/06), (επιμ.) Γενική

Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 51-57. Ανακτήθηκε στις 6/3/2016 από: http://srv-ipeir.pde.sch.gr/educonf/1/12_.pdf.

- Ντίνας, Κ. (2012). «Κριτικός Γραμματισμός και νέα Προγράμματα Σπουδών γλωσσικής διδασκαλίας για το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο». Στο: Πρακτικά ημερίδας 29 Μαΐου. Φλώρινα: Παιδαγωγικής Σχολή.
- Ξωχέλλης, Π. (2006). *Ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο κόσμο. Ο ρόλος και το επαγγελματικό του προφίλ σήμερα, η εκπαίδευση και η αποτίμηση του έργου του*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ο.Ο.Σ.Α. (2007) Δείκτες Ο.Ο.Σ.Α. 2007: Η Εκπαίδευση σε μια ματιά, 2007/ Education at a Glance 2007. Ανακτήθηκε 12/12/2015 από τον διαδικτυακό τόπο: <http://www.fa3.gr/arthra/oosa/ekthesi-2007.htm> .
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2009). *Πρόταση για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου*, Αθήνα. Ανακτήθηκε στις 23/12/2015 από: http://www.pi-schools.gr/paideia_dialogos/prot_axiologisi.pdf .
- Πανταζοπούλου, (2007). «Η Αξιολόγηση και ο τρόπος διδακτικής παρέμβασης στους μαθητές των Τ.Ε». Στο: Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 4ο Πανελλήνιο Σύνεδρο με θέμα: «Σχολείο Ίσο για Παιδιά Άνισα», Αθήνα, 4- 6 Μαΐου 2007. Ανακτήθηκε 21/12/2015 από: http://www.elliepek.gr/documents/4o_synedrio_eisigiseis/234_240.pdf .
- Παπαδέας, Μ. (2007). Μελέτη αποτύπωσης συστήματος αξιολόγησης της εκπαίδευσης, Β΄ Παραδοτέο: Συστήματα αξιολόγησης στις χώρες της Ε.Ε., Γ΄ Παραδοτέο: Προτάσεις της Μελέτης και Παράρτημα. Ανακτήθηκε 20/11/15 από τον διαδικτυακό τόπο: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/997/55.pdf> .
- Παπαδόπουλος, Π. (2015). Εκπαιδευτικοί και αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου. Διαμορφώνοντας μια αξιολογική κουλτούρα, στο διαδικτυακό περιοδικό *Νέος Παιδαγωγός*, τεύχος 5^ο, εκδόσεις e-Πρωτοβάθμια, Αθήνα Ανακτήθηκε 1/3/2016 από: <http://www.slideshare.net/parispapadopoulos/e-5o-teyxosneoupaidagogouianouarios2015> .
- Παπακωνσταντίνου, Π. (1993). *Εκπαιδευτικό έργο και αξιολόγηση στο σχολείο: κριτική ανάλυση, υλικό υποστήριξης*, Αθήνα: Έκφραση.
- Παπαναούμ, (1985). *Η αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης: Δυνατότητες και όρια*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπαχρήστου, Κ. (2013). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου Διαδικασίες Αυτο-αξιολόγησης στη Σχολική μονάδα στο *esos.gr*. Ανακτήθηκε στις 28/10/2016 από: <http://www.esos.gr/arthra/axiologisi-ekpaideytikon-daskalon-kauhghton-protobathmias-deyterobathmias-ekpaideysis/ajiologhsh-toy-ekpaideytikoy-ergoy-diadikasies-ayto-ajiologhshs-sth-sxolikh-monada> .

- Πασιάς, Γ., Λάμνιαν, Κ., Ματθαίου, Δ., Δημόπουλος, Κ., Παπαχρήστος, Κ., & Μερκούρης, Σ. (2012). Η αυτοαξιολόγηση με μια ματιά. Αθήνα: ΥΠΑΙΘΠΑ/ ΙΕΠ Ανακτήθηκε στις 12/5/2015 από: <http://aee.iep.edu.gr/pilot/results>.
- Πρακτικά Συνεδρίου Εκπαιδευτικών (1949), εν Αθήναις 17-22/10/1949.
- Ρεκαλίδου, Γ. & Πεντέρη, Ε. (2010). Η αξιολόγηση των νηπιαγωγών: Το ήθος είναι καλή, συνετή, ηθική και σοβαρά...». Ερμηνεία έργων και λόγων του παρελθόντος μέσα από σύγχρονες θεωρήσεις και διαμόρφωση προτάσεων για τη σημερινή πραγματικότητα. *Επιστημονικό βήμα του Δασκάλου*, 12, 15-16.
- Σαϊτη, Α. (2008). «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση». Στο: *Παιδαγωγική Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών του ΟΑΕΔ*, Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε στις 26/10/2015 από το διαδικτυακό τόπο: http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3706/1099_01_oaed_enotita11_v01.pdf.
- Σαϊτης, Χ. (2000). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*, Αθήνα: Ατραπός.
- Σολωμών, Ι. (επιμ) (1999). Εσωτερική Αξιολόγηση και Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα: Ένα πλαίσιο εργασίας και υποστήριξης, Πειραματικό Πρόγραμμα Εσωτερικής Αξιολόγησης και Προγραμματισμού του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα. Έργο ΣΕΠΠΕ, ΕΠΕΑΕΚ Ενέργεια 1.1α, Τμήμα Αξιολόγησης, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Στραβάκου, Π. (2003). *Ο Διευθυντής της Σχολικής Μονάδας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Θεωρητική ανάλυση και εμπειρική διερεύνηση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Ταρατόρη - Τσαλκατίδου Ε. (2009). *Σχολική αξιολόγηση. Αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, του εκπαιδευτικού και της επίδοσης του μαθητή*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Το Παρατηρητήριο της ΑΕΕ <http://aee.iep.edu.gr/about/webpage>.
- Τσαντάκης, Γ. (2007). *Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου των Εκπαιδευτικών. Ερευνητική Προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Γιαχούδης.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008). *Η Ποιότητα στην Εκπαίδευση-Έρευνα για αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*, Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. (2012). Πρόταση για ένα σύστημα αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου (δομών, εκπαιδευτικού υλικού, διαδικασιών και ανθρώπινου δυναμικού), Αθήνα. Ανακτήθηκε στις 21/12/2015 από: <http://www.tovima.gr/files/1/2012/11/13/sxedio-1.pdf>.

- Υ.ΠΑΙ.Θ. / Ι.Ε.Π. (2013). Έργο : Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας: Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης (ΑΕΕ) (Η Αυτοαξιολόγηση με μια ματιά) Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ. / Ι.Ε.Π. (2013). Έργο: Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας: Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης (ΑΕΕ) (Διαδικασία γενικής Εκτίμησης της εικόνας του σχολείου), Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ. / Ι.Ε.Π. (2013). Έργο: Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας: Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης (ΑΕΕ), (Δίκτυο Πληροφόρησης της ΑΕΕ, παραδείγματα ανάπτυξης της βάσης δεδομένων).
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Ι.Ε.Π. (2012). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα, (Τόμος Ι: Βασικό Πλαίσιο), Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Ι.Ε.Π. (2012). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα, (Τόμος ΙΙ: Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Διαδικασίες Αξιολόγησης), Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Ι.Ε.Π. (2012). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα, (Τόμος ΙΙΙ: Εργαλεία Εφαρμογής), Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Ι.Ε.Π. (2012). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα, (Τόμος ΙV: Σχέδια Δράσης: Πλαίσιο Ανάπτυξης και Παραδείγματα), Αθήνα.
- Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Ι.Ε.Π. (2012). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα, (Τόμος V: Σχέδια Εκθέσεων Αξιολόγησης), Αθήνα.
- Φλουρής, Γ. (1995) *Αναλυτικά προγράμματα για μια νέα εποχή στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Γρηγόρη.
- Χιωτάκης, Σ. (1998). «Κοινωνικές διαστάσεις της αξιολόγησης». Στο: ΔΟΕ-ΠΟΕΔ, 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, *Η αξιολόγηση στην Εκπαίδευση*, 45-47. Χίος: ΔΟΕ.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- [Νόμος 1304/82 \(ΦΕΚ. 144 Α΄ /7-12-1982\)](#): «Για την επιστημονική – παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη Γενική και τη Μέση Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις».

- [Νόμος 1566/85 \(ΦΕΚ 167 Α΄/30-9-1985\)](#): «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
- [Νόμος 2043/1992 \(ΦΕΚ 79 Α΄/19-5-1992\)](#): «Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση».
- [Προεδρικό Διάταγμα 320/1993 \(ΦΕΚ 138 Α΄ /25-8-1993\)](#): «Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση».
- [Νόμος 2525/1997 \(ΦΕΚ 188 Α΄ /23-9-1997\)](#): «Ενιαίο Λύκειο, Πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις».
- [Προεδρικό Διάταγμα 140/1998 \(ΦΕΚ 107 Α΄ /20-5-1998\)](#) «Όροι και διαδικασία της μονιμοποίησης των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και υπηρεσιακής εξέλιξης αυτών, παρεχόμενες εγγυήσεις στους αξιολογούμενους και διαδικασία οριστικοποίησης των εκθέσεων αξιολόγησης».
- [Υπουργική Απόφαση Δ2/1938/27/2/1998](#): «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών».
- [Νόμος 2986/2002 \(ΦΕΚ 24 Α΄/13-2-2002\)](#): «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις».
- [Εγκύκλιος Γ1/37100/31-03-2010](#): «Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας».
- [Νόμος 3848/2010 \(ΦΕΚ 71 Α΄/19-5-2010\)](#): «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού – καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις».
- [Νόμος 3966/2011 \(ΦΕΚ 118 Α΄/24-5-2011\)](#): «Θεσμικό πλαίσιο των Προτύπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» και λοιπές διατάξεις».
- [Νόμος 4024/11 \(ΦΕΚ 226 Α/27-10-2011\)](#): «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο -βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015».
- [Υπουργική Απόφαση Φ/361.22/116672/Δ1 της 01/10/2012](#): «Ορισμός κριτηρίων αξιολόγησης διευθυντών και εκπαιδευτικών στα Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία».
- [Εγκύκλιος Γ1/14841/13-2-2012](#): «Προετοιμασία – Δράσεις Γενίκευσης της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου – Αυτοαξιολόγηση Σχολικών Συμβούλων».

- [Υπουργική Απόφαση 30972/Γ1/ΦΕΚ 614, τ. β'/15-3-2013](#) «Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης».
- [Εγκύκλιος 157723/Γ1/23-10-2013](#) «Διαδικασίες γενίκευσης του θεσμού της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας».
- [Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 152/ΦΕΚ 240 Α'/5-11-2013](#): «Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».
- [Εγκύκλιος Γ1/190089/10-12-2013](#): «Εφαρμογή του θεσμού της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας κατά το σχολικό έτος 2013-2014 – Διαδικασίες».
- [Εγκύκλιος Γ1/44375/24 -03-2014](#): «Διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή του θεσμού της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας κατά το σχολικό έτος 2013».
- [Εγκύκλιος 10940/20-10-2014](#): «Εφαρμογή της αξιολόγησης στο πλαίσιο του Π.Δ. 152/2013».
- [Νόμος 4336/15 \(ΦΕΚ 94 Α' / 14-8-2015\)](#): «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης».